

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Kasvetaan suvaitsevaisiksi

Suvaitsevaisuuskasvatusta esikoululaisille

Jama Mona & Hämäläinen Ksenia
Tikkurila 2014

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Kasvetaan suvaitsevaisiksi
- Suvaitsevaisuuskasvatusta esikoululaisille

Jama Mona & Hämäläinen Ksenia
Sosiaali- ja terveysala
Opinnäytetyö
Tammikuu 2014

Jama Mona & Hämäläinen Ksenia

Suvaitsevaisuuskasvatusta Esikoululaisille

Vuosi 2014 Sivumäärä 72

Tämä opinnäytetyö on toteutettu vantaalaisessa päiväkodissa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli pitää suvaitsevaisuuskasvatusta esikouluikäisille lapsille. Kohteeksi otettiin päiväkotia, jossa oli vähän maahanmuuttajalapsia. Tarkoituksena oli opettaa eri kulttuureista ja erilaisuudesta. Toisena tarkoituksena oli ennaltaehkäistä kiusaamistilanteita, jotka johtuvat erilaisuudesta. Lapsille haluttiin viestiä, että ihmiset voivat näyttää erilaisilta, mutta pohjimmiltaan kaikki ovat samanlaisia.

Opinnäytetyön toteutukseen osallistui seitsemän esikoululaista. Kaikki olivat iältään 5-6-vuotiaita. Tuokioita pidettiin yhteensä seitsemän, ja ne kestivät noin 45-90 minuuttia. Tuokioiden aikana käsiteltiin erilaisuutta, kiusaamista, ennakkoluuloja ja kulttuureja. Lapset pääsivät myös tutustumaan erilaisten ruoka-aineiden ja niiden makujen kautta eri kulttuureihin.

Yhtenä suurena elementtinä tuokioissa olivat mukana käsinuket Samu-siili ja Patu-papukaija. Käsinukkejen kautta käsiteltiin lapsille vieraita aiheita. Käsinukeille kehitettiin tarinat, joiden pohjalta aloitettiin tuokiot.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimii vahvimmillaan suvaitsevaisuus, suvaitsevaisuuskasvatus ja kiusaamisen ennaltaehkäisy. Teoriassa perehdyttiin siihen, mitä suvaitsevaisuuskasvatus tarkoittaa ja miten kiusaaminen vaikuttaa pitkäaikaisesti. Samalla tuotiin esille mitä esikoulusuunnitelmassa on sanottu suvaitsevaisuuskasvatuksesta ja miten sitä toteutetaan varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön onnistuneisuutta arvioitiin erilaisilla menetelmillä kasvattajien ja lasten avulla. Lapsilta kysyttiin tuokioiden jälkeen, mitä mieltä he olivat, ja heiltä kerättiin myös tarkemmat mielipiteet viimeisen tuokion aikana. Tuokioiden jälkeen kasvattajat antoivat suullisen palautteen. Kasvattajilta saatiin myös kirjallinen loppuarviointi.

Asiasanat, suvaitsevaisuus, suvaitsevaisuuskasvatus, erilaisuus, kulttuuri, kiusaamisen ehkäisy, esikoulu ja toiminnalliset menetelmät

Jama Mona & Hämäläinen Ksenia

Tolerance education to children's in preschool

Year	2014	Pages	72
------	------	-------	----

This these has been carried out in a kindergarten from Vantaa. The purpose of this these was to keep tolerance education to preschool children. The target was kindergarten that had few immigrants on not at all. The biggest purpose was to teach about different cultures. The second purpose was to prevent bullying situations that be caused by external diversity. Message for children was that people can look different but inside we all are the same.

Seven preschooler was participated in this these. The all participated preschoolers were age five to six year old. Altogether there were seven lessons that last about 45-90 minutes. During the lessons were dealt different subjects like a difference, teasing, prejudices and cultures. The children also were able to become acquainted with different cultures through the tastes.

Big elements in these lessons were the Samu hedgehog and Patu parrot. Thru the hand dolls was dealt with subjects who are foreign to the children. There were develop story around the hand dolls that the lessons were based.

The theoretical frame of this these are tolerance, tolerance education and bullying prevention. In theoretical frame were come familiar what tolerance education mean and how does it reflect in preschool education plan? At the same time was bought out what the early childhood education plan say about tolerance education and who it been used.

The successfulness of this these was estimated with different methods through kindergarten teacher and children. The children were asked after the lesson what they were thinking and more exact opinions also were collected during the last while. After every lesson the kindergarten teacher was giving feedback about lesson. After all lessons the feedback were given in written too.

Keywords: tolerance, tolerance education, diversity, culture, bullying prevention, pre-school,

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Suvaitsevaisuuskasvatus	9
	2.1 Suvaitsevaisuuskasvatus	9
	2.2 Suvaitsevaisuus käsitteenä	10
	2.3 Ennakkoluulo	11
3	Kiusaaminen	12
	3.1 Mitä kiusaaminen on?	13
	3.2 Kiusaamisen vaikutukset	13
	3.3 Kiusaamisen muodot	14
4	Monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat	15
	4.1 Kulttuuri ja monikulttuurisuus	15
	4.2 Maahanmuuttajat	16
	4.3 Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa	16
5	Esikoulu osana varhaiskasvatusta	17
6	Toiminnalliset menetelmät	20
	6.1 Toiminnalliset menetelmät - mitä ne ovat ?	20
	6.2 Draama	21
	6.3 Käsinukkejen käyttö	22
	6.4 Satu toiminnallisena menetelmänä	23
7	Tuokioiden Dokumentointi	23
8	Tavoitteet	24
	8.1 Tavoitteet lasten näkökulmasta	25
	8.2 Itsellemme ja omalle oppimiselle asettamat tavoitteet	26
9	Toteutus	27
	9.1 Tuokiot	28
	9.2 Tutustuminen	30
	9.3 Eri maiden leikit ja lasten elämää	32
	9.4 Monikulttuurinen Suomi	35
	9.5 Kiusaaminen ja sen käsittely	37
	9.6 Makujen maailma	40
	9.7 Maailma ihmiset	42
	9.8 Viimeinen kerta ja arviointi	43
10	Opas tuokioiden pohjalta	44
11	Arviointi	44
12	Pohdinta	46
	12.1 Eettisyys opinnäytetyössämme	46
	12.2 Ammatillinen oppiminen	47

12.3 Johtopäätökset	48
12.4 Opinnäytetyön jatkumahdollisuudet	50
Lähteet	52
Liitteet	54

1 Johdanto

Valitsimme aiheeksemme suvaitsevaisuuskasvatuksen, koska koimme sen olevan ajankohtainen ja mielenkiintoinen aihe. Vantaan julistautuminen rasismivapaaksi alueeksi oli yksi merkittävimmistä syistä aiheen valinnalle. Eri kulttuurien ja erilaisuuden ymmärtäminen vähentävät rasismia. Mitä aikaisemmin suvaitsevaisuuskasvatuksen aloittaa, sen tehokkaampaa se on lapsille. Pienet lapset ovat vielä ennakkoluulottomia, joten aikainen suvaitsevaisuuskasvatus ehkäisee ennakkoluulojen syntymistä. Tulevaisuudessa maahanmuuttajien määrä lisääntyy Suomessa. Suvaitsevaisuus ja ymmärrys toisia kulttuureita ja ihmisiä kohtaan voivat vähentää suurien ongelmien syntymistä maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä. Ihminen on ennakkoluuloinen sellaista kohtaan mistä, ei tiedetä paljoakaan. Sen takia pienille lapsille olisi hyvä opettaa jo päiväkodissa, että erilaisuudessa ei ole mitään pahaa ja sen takia ketään ei saa syrjiä ja kiusata.

Opinnäytetyö on toteutettu vantaalaisessa päiväkodissa. Opinnäytetyö ei ole peräisin mistään hanke- tai kehittämistyöstä, vaan se on lähtenyt kehittymään omien mielenkiintojemme pohjalta. Opinnäytetyömme toteutuspaikan haimme itse ottamalla yhteyttä Vantaan päiväkotihin. Lähetimme useille päiväkodeille sähköpostia, mutta vain muutama päiväkoti vastasi takaisin. Päiväkodit joihin otimme yhteyttä, eivät voineet tehdä yhteistyötä kansamme, sillä opinnäytetyömme ei olisi mahtunut heidän esikoulusuunnitelmaan. Yhden päiväkodin johtaja kuitenkin suositteli meille toista päiväkotia, joka voisi olla kiinnostunut suvaitsevaisuuskasvatuksesta. Tämä päiväkoti oli kiinnostunut meidän aiheestamme ja koki sen olevan tarpeellinen ja hyödyllinen heidän esikouluryhmälleen.

Meille oli alusta asti selvää, että haluamme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Koimme sen meille opettavaisemmaksi ja hyödyllisemmäksi kuin tutkivan, sillä tulevina lastentarhanopettajina työnkuvaamme kuuluu suunnitelmien tekeminen ja erilaisten tuokioiden valmisteleminen sekä toteuttaminen. Valitsimme toiminnallisen opinnäytetyön sen takia, koska halusimme käyttää luovuutta ja toiminnallisia menetelmiä. Tulevina kasvattijana ja lasten ohjaajina saimme enemmän irti opinnäytetyöstämme kun käytimme toiminnallisia menetelmiä, mikä ei olisi ollut mahdollista meidän mielestämme tutkivassa opinnäytetyössä.

Meistä on tärkeää, että jo pienestä asti opitaan, että erilaisuus on rikkaus. Nykyään erilaisten kulttuurien tunteminen on tärkeää, koska Suomessa asuu paljon eri maalaisia ihmisiä. Suvaitsevaisen ihmisen on helpompi kohdata erilaisia ja erimaalaisia ihmisiä, sekä tulla heidän kansa toimeen ja tutustua heihin paremmin. Nykyään erimaalaisia ihmisiä ei voi olla kohtaamatta, joten olisi tärkeää, että lapsille opetettaisiin suvaitsevaisuutta jo varhaislapsuudessa. Tämä edistäisi lasten ennakkoluulottomuutta myöhemmin elämässä, etenkin koulussa.

Vanhemman toiminta heijastuu yleensä lapsen käytökseen. Aikuinen voi käyttää sellaista sanastoa, minkä ei itse luule olevan rasistinen. Lapsi kopioi vanhempaa ja toimii samalla tavalla tietämättä sanan olevan halveksuva. Aikuinen voi olettaa, että lapsi ei huomaa tai kiinnitä huomiota aikuisen tekemiseen. Lapsen asenteet ovat lähtöisin kodista. Nämä antavat mahdollisuuden ennakkoluulojen kehittymiseen. Lapselle on hyvä myös opettaa jo kotona, että ihmisiä on erilaisia, mutta erilaisuus ei tee toisesta yhtään sen vähäarvoisempaa kuin itse on. (Näin kasvatat lapsesta suvaitsevaisen 2010)

Opinnäytetyömme viitekehys käsittelee suvaitsevaisuutta ja suvaitsevaisuuskasvatusta. Näiden aiheiden kautta käsittelemme myös sellaisia aiheita kuten erilaisuutta, kiusaamista ja ennakkoluuloja. Samalla tuomme esille esiopetuksen näkökulmaa suvaitsevaisuuskasvatukseen. Avaamme myös käyttämiämme toiminnallisia menetelmiä. Valitsimme tämän teoreettisen viitekehysten, koska se tuki opinnäytetyön toiminnallista osaa.

Kohderyhmänämme olivat esikoululaiset, koska he siirtyvät ensi vuonna koulumaailmaan, jossa he tulevat törmäämään erilaisiin ja eri kulttuureista tuleviin ihmisiin. Valitsimme myös päiväkodiksi sellaisen, jossa ei ole maahanmuuttaja lapsia tai todella vähän. Tuokioihimme otimme seitsemän esikoululaista. Ryhmään osallistuvat lapset valitsivat esikouluryhmän lastentarhan opettajat. Lastentarhanopettajien mielestä kyseiset lapset hyötyisivät meidän pitämistä tuokioista. Lapsien valintaa ei selitetty tarkemmin. Me emme osallistuneet lasten valintaan, koska me emme tunteneet lapsia entuudestaan. Pidimme lapsille seitsemän tuokiokertaa Tuokiot kestivät noin 45-90 minuuttia.

Lasten kanssa työskentely oli kuitenkin meille ennestään tuttua. Olemme Sosionimi opiskelijoita ja saamme myös opiskelun päätyttyä lastentarhanopettajan pätevyyden. Olemme myös työskennelleet lasten kanssa harjoittelujen ja keikkatöiden kautta. Olemme opiskelujen kautta perehtyneet lapsiin ja nuoriin sekä teoreettisesti että käytänteen kautta. Opiskelu tehtävien kautta olemme myös harjoitelleet ryhmien ohjausta.

2 Suvaitsevaisuuskasvatus

Tässä kappaleessa käsittelemme mitä suvaitsevaisuus tarkoittaa. Onko suvaitsevaisuus sietämistä vai hyväksymistä? Millä tavalla suvaitsevaisuuskasvatus on osa varhaiskasvatusta? Millä tavalla sitä on lähdetty käsittelemään päiväkodeissa? Mistä ennakkoluulot johtuvat? Onko se opittua vai kasvatuksen mukana tulevia asioita?

2.1 Suvaitsevaisuuskasvatus

Ajan saatossa suvaitsevaisuuskasvatuksesta on käytetty monta eri termiä. Suvaitsevaisuuskasvatus on tullut kansainvälisyyskasvatuksen rinnalle ja myöhemmin on käytetty monikulttuurisuuskasvatusta. Suvaitsevaisuuskasvatuksella tarkoitetaan ennakkoluulojen ja rasismien vastaista kasvatusta. Suvaitsevaisuuskasvatus on ennaltaehkäisevää työtä. Kasvatuksen perustana on ajatus, että kaikki maailmassa ovat yhteydessä toisiinsa. Erilaisuutta ei pitäisi nähdä uhkaavana tekijänä vaan positiivisena asiana. Ihmisoikeuksien toteutumista ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta yritetään edistämään kansainvälisenkasvatuksen kautta. Lapsille pyritään opettamaan, että historia vaikuttaa nykypäivään ja tekemisemme tulevat vaikuttamaan myös tulevaisuuteen. Myös konfliktien ratkaisutaitoja pyritään opettamaan. (Räty 2002: 206)

Vieraiden ihmisten ja erilaisuuden kohtaaminen on helpompaa sellaiselle ihmiselle, jolla on hyvä itsetunto. Itsetunnon vahvistaminen on osa suvaitsevaisuuskasvatusta. Kasvatus opettaa myös puuttumisen taitoja, eikä vaan sopeutumista passiivisiin tilanteisiin. Kyky eläytyä vieraista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan on tärkeää, kuten myös sympatian tunteminen rasismia kohdanneisiin ja sodan keskellä eläviin. (Räty 2002: 206–207)

Monikulttuurisessa kasvatuksessa lapsille painotetaan, että erilaisuus on hyväksyttävää. Lasten välinen tasa-arvo on riippumaton sukupuolesta, rodusta tai muista ulkoisista tekijöistä. Hyväksyntää, suvaitsevaisuutta ja yhteisöllisyyttä luodaan eri kulttuuritaustaisten kesken vuorovaikutuksen avulla. Lapsille opetetaan kulttuuritietämystä. Lapsille tarjotaan myös tietoa eri kulttuureista ja käydään läpi ihmisten erilaisuuksia ja yhteneväisyyksiä. (Hujala & Turja 2011: 238)

Toisenlaisessa lähestymistavassa päiväkotiryhmä ottaa kohteeksi yhden etnisen ryhmän. Tämä ryhmä on myös edustettuna päiväkotiryhmässä. Ryhmän historiaa, taustaa ja kulttuuria tarkastellaan ja siitä käydään keskustelua. Näin muut lapset saavat tutustua eri kulttuureista tulevien ryhmäläisen taustoihin. Näin myös nostetaan esille kuvia, jotka ovat muualtakin kuin länsimaisesta kulttuurista. Kyseisessä kasvatustavassa nostetaan esille vähemmistöryhmiin liittyviä positiivisia asioita. (Hujala & Turja 2011: 238–239)

Nämä kaksi lähestymistapaa ovat meille tutuimmat. Kuitenkin käytimme omissa tuokioissamme ensimmäistä lähestymistapaa, koska tuokioihin osallistujat olivat kaikki valtaväestöä. Näin ollen kehitimme erilaisia tarinoita muista kulttuureista ja teimme ne tutuksi lapsille. Kuitenkin halusimme näyttää lapsille kulttuurien positiivisen puolen. Avasimme lapsille eri maiden lasten elämää. Kuinka saman ikäiset lapset elävät toisessa maassa. Millaisissa olosuhteissa lapset ovat ja minkälaista koulua he käyvät jos käyvät.

2.2 Suvaitsevaisuus käsitteenä

Suvaitsevaisuutta on pidetty kiistanalaisena käsitteenä. Ilmeneekö se välinpitämättömyytenä ja kaiken hyväksymisenä, vai onko se osa kannanottoa? Suvaitsevaisuus edistää kunnioitusta, rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista kehitystä. Suvaitsevaisuus kuvastaa kykyä kunnioittaa toista arvoisenaan ja tasavertaisenaan. Kyky kunnioittaa ilmenee siten, että vaikka toisella olisi eri puhetyyli, ihonväri, uskonto, kansalaisuus tai seksuaalinen suuntautuminen, niin häntä ei syrjitä. (Pitkänen 1997: 99)

Rasismi on hyvin vahva sana, mutta se on osa suvaitsemattomuutta. Suvaitsemattomuutta (Soilamo 2006: 42.) Rasismi tarkoittaa ihmisen syrjimistä ulkoisnolemuksen takia. Valtaväestöön kuuluva ihminen näkee toisen ulkomailta tulevan ihmisen vähä arvoisena verrattuna itseensä. Rasismi tulee esille ennakkoluulojen kautta. Rasismin kautta ihminen etsii syntipukkia yhteisöllisille ongelmille esimerkiksi työttömyys. (Pitkänen 1997: 79). Ihmisen käsityssuvaitsevaisuudesta tai suvaitsemattomuudesta tulee yleensä kasvatuksen kautta. Lasten ja nuorten asenteet maahanmuuttajia kohtaan pohjautuu kotikasvatukseen. Suvaitsemattomuus pohjautuu yleensä epävarmuuteen. Epävarmuus voi olla taloudellista. Työttömyys ja huono taloudellinen tila voidaan nähdä maahanmuuttajien syynä. Maahanmuuttajat nähdään uhkana, jotka vievät kantaväestölle kuuluvaa. Rasismi kohdistuu enemmän sellaiseen maahanmuuttajaan, joka eroaa valtaväestöstä paljon. (Soilamo 2006: 42-44)

Suvaitsevaisuuden juuret ovat syntyneet jo ennen vilkastunutta maahanmuuttokeskustelua. (Huttunen, Löytty & Rastas 2005: 42.) Vilkas monikulttuuristuminen ei ole syy suvaitsevaisuuskäsitteen syntyyn. Suvaitsevaisuuskäsitteen yksi suurimmista lähtökohdista on 1600-1700 luvulla, kun filosofit, poliitikot ja juristit käyttivät suvaitsevaisuuskäsitettä apunaan ratkaistakseen uskonnoista johtuvia ristiriitoja. (Huttunen, Löytty & Rastas 2005: 45)

Suvaitsevaisuus perustuu kolmeen yksinkertaiseen periaatteeseen ”yhteiskunnallisen järjestyksen elementtinä”. Suvaitsevaisuus pitää yllä yhteiskunnallista järjestystä. Yhteiskunnallinen vallan jaon kautta heijastuu se miten yhteiskunnallinen järjestys säilyy. Näin suvaitsevaisuus nähdään vähemmistöjen ja valta väestön valtasuhteena. Kuitenkin valta väestöön kuuluva päättävät mitä he sietävät vähemmistöryhmiltä ja minkälaiset kriteerit vähemmistön tulee

täyttää. "Puolueettoman valtion ja autonomisen yksilön ajatuksesta". Suvaitsevaisuus pohjautuu kansalliseen hyvinvointisopimukseen. Valtion tehtävänä on taata kaikille hyvät oltavat. Hyvinvointivaltion malli perustuu erilaisiin hyvinvointi sopimuksiin. Tämän kautta kaikilla on mahdollisuus osallistua valtion järjestämiin toimintoihin kuten terveystalvet. Sosiaalisia siteitä ja ihmssuhteita. Tällä tarkoitetaan valtaväestön ja vähemmistöryhmien välisten suhteiden laatua. Pitkästi niin pitkään, kuin Suomessa on ollut maahanmuuttajia, ovat olleet suomalaisten ja vähemmistöryhmien suhteet etäiset. Kuitenkin Suomen yhteiskunta tarvitsee maahanmuuttajia työmarkkinoilla, kun suomen väestö vanhenee. Mitä vähemmän häiritsemme toistemme elämää ja mitä enemmän annamme toistemme elää rauhassa, omien uskomusten mukaisesti, sitä suvaitsevaisempia olemme. Tämä ei tarkoita sitä, että valtaväestö ja vähemmistöryhmät eivät olisi toistensa tekemisissä. (Huttunen, Löytty & Rastas 2005: 46-57)

Suvaitsevaisuudella tarkoitetaan avoimuutta ja hyväksyntää toisia ihmisiä kohtaan. Suvaitsevainen ihminen ei salli väkivaltaa, sortoa taikka alistamista. Suvaitsevainen ihminen ymmärtää erilaisuuden, eikä tuomitse muita ulkoisen olemuksen takia. Ulkoisia olemuksia lukuun ottamatta kaikki ihmiset ovat pohjiltaan samanlaisia. Samalla erilaisuus nähdään rikkautena. (Pitkänen 1997: 99) Tässä on hyvin tiivistetysti sanottu, se mitä meillä oli tarkoituksena opettaa lapsille. Lapset huomaavat paljon pieniä asioita mitä emme usko heidän huomaavan. Vanhemman tulee elää sen mukaisesti kuin lapselle opettaa. Vanhempi voi sanallisesti viestiä lapselle suvaitsevaisuutta, mutta vielä tarkemmin lapsi toimii vanhemman tekojen mukaan. Vanhemman käyttäessä rasistisia ilmaisuja, lapsi oppii asian nimitysten olevan hyväksyttäviä

Ihminen on laumaeläin. Kukaan ei selviytyisi tässä maailmassa ilman kontaktia toiseen ihmiseen, joten ihmisen on oltava tekemisissä toisten toistensa kanssa selviytyäkseen. Kuitenkin ihminen hakeutuu oman kaltaisten ihmisten ryhmään, joilla on sama kulttuuri ja kansalaisuus. Ihminen näkee erilaisuuden pelottavana asiana ja pysyttelee omalla mukavuusalueellaan. Erilaiset tavat ja käytös nähdään uhkaavana ja hyökkäävänä. Kaikilla ihmisillä on samat perusasiat elämässä syntymästä kuolemaan asti. (Pitkänen 1997: 99-100)

2.3 Ennakkoluulo

Ennakkoluulolla tarkoitetaan mielipiteitä, joita on perusteltu perusteettomasti taikka epäeettisesti tiettyä ihmisryhmää vastaan. Tiedon puute ja ennakkoluuloisuus ovat yhteydessä hyvin vahvasti toisiinsa. Kun ihmisellä on vähäistä tietoa tietystä asiasta, niin hän usein perustaa tietonsa ja mielipiteensä tunteen ja kuulopuheen kautta. Näin oletus ja tunteet muodostavat asenteen. Tätä voidaan kutsua ennakkoluuloksi. Ennakkoluulot ovat epäeettisiä tai perusteettomia. Ne sisältävät väärää tietoa, sekä joustamattomia mielipiteitä. Ennakkoluulot on kohdistettu usein erilaisiin ihmisryhmiin. (Makkonen 2003: 16)

Ennakkoluuloisuus selitetään ja yhdistetään hyvin usein tiettyyn persoonallisuuteen. Tunnetuin teoria on Theodore Adornon kehittämä autoritaarisen persoonallisuuden teoria. Adornon teorian mukaan, jos esimerkiksi perheolot ovat ankarat ja vanhempien sosiaalinen konservatiivisuus ja kunnioitus korostuvat liikaa, niin silloin voi suhtautuminen vähemmistöihin tai muihin pieniin sosiaalisiin ryhmiin näyttäytyä negatiivisena. Tämänkaltainen ihminen näkee asiat, havainnoi ja ajattelee yksinkertaisemmin. On huomattu, että sosiaalisilla normeilla on suurempi vaikutus kuin persoonallisuustekijöillä. Tämä näkyy miten eri ryhmissä ja yhteiskunnassa ennakkoluulo ilmenee. Tähän vaikuttaa se, että ihmisille on tärkeää mitä läheisemme ajattelevat ja heidän ajatusmaailmansa tulee osaksi meitä. (Makkonen 2003: 17)

”Ennakkoluuloisuus on yksi niistä ongelmista joista kaikilla on teoria, mutta ratkaisua ei kenelläkään” – Max Horkheimer

Lasten kanssa voidaan pyrkiä rikkomaan ennakkoluuloja toiminnallisuuden kautta. Tekemisen kautta lapsilla on mahdollisuus saada kontaktia eri etnisistä ryhmistä tulleisiin lapsiin. Suorituspaineeet aiheuttavat lapsissa sulkeutuneisuutta, joten on hyvä luoda puitteet jotka antavat mahdollisuuden avoimeen keskusteluun. Päiväkodeissa ja kouluissa positiivisia kokemuksia on saatu erilaisissa urheilutapahtumissa tai juhlissa. (Räty 2002: 207)

Ennakkoluuloista irti pääseminen voi olla hankalaa. Ystävystyminen erikulttuuristen ihmisten kanssa on aito tapa karsia ennakkoluuloja (Pitkänen 1997: 101.) Myönteiset asenteet etnisiin ryhmiin ja kontaktit heihin, vähentävät ennakkoluuloisuutta. Tämä viittaa pitkäaikaisiin kanssakäymiseen eri etnisten ryhmien kanssa. Tämä on tullut esille sosiologisissa tutkimuksissa. (Makkonen 2003) Ennakkoluulo ja suvaitsemattomuus kytkeytyvät empatiaan. Kun ihminen tuntee toista kohtaan empatiaa, saa hän tunteen, että huolimatta ulkoisista erilaisuuksista he ovat pohjimmiltaan kaikki samanlaisia. (Pitkänen 1997: 102)

3 Kiusaaminen

Tässä kappaleessa käsittelemme kiusaamista, mitä se tarkoittaa ja miten se ilmenee. Tarkastelemme minkälaisia kiusaamisen muotoja on olemassa. Erilaisuus tuo mukanaan mahdollista kiusaamista. Käsittelemme miten kiusaamista tulisi käsitellä ja ennaltaehkäistä. Kiusaaminen aiheena oli vahvasti mukanaamme tuokioissa. Osa tavoitettamme oli kiusaamisen ennaltaehkäiseminen tietoa antamalla. Käsittelemme millä tavalla kiusaamien voi vaikuttaa ihmisen elämään myös myöhemmin.

Halusimme tuoda tuokioissa lapsille esille sen, että minkäänlainen kiusaaminen ei ole sallittua. Ihmiset ovat erilaisia ja se ei oikeuta toisen ihmisen syrjimistä tai kiusaamista. Kävimme lasten kanssa kiusaamistilanteita läpi ja halusimme antaa myös lapsille mahdollisuuden kertoa

mitä he ajattelevat ja mikä on heidän mielestä oikea tapa toimia kiusaamistilanteissa. Kävimme myös läpi lasten kanssa miten toimia jos itse tulee kiusatuksi tai näkee kiusaamistilanteen.

3.1 Mitä kiusaaminen on?

Kiusaamista ei ole helppo määritellä. Kiusaaminen voi tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Suurin osa kiusaamiseen liittyvistä tutkimuksista on kohdistettu koulukiusaamiseen tai työpaikka-kiusaamiseen. Kuitenkin harva tutkimus perustuu nuoren tai lapsen käsitykseen kiusaamisesta. Tämän riskinä on, että lasten kokemukset kiusaamisesta voivat jäädä tutkimustulosten varjoon. (Kirves & Stoor-Grenner 2011: 3)

Kiusaaminen on fyysistä ja psykologista aggressiota. Se on systemaattista ja tahallisesti toistuvaa, joka kohdistuu puolustuskyvyttömään. Kiusaaminen voi olla hyvin monimuotoista. Kiusaaminen ilmenee lyömisenä, tönimisenä, potkimisena, ilkeillä sanoilla, syrjimisellä, joukon ulkopuolelle jättämisenä tai jopa valheiden ja keksittyjen tarinoiden kertomisella kiusatusta. Psykologinen kiusaaminen jakautuu verbaaliseen ja epäsuoraan kiusaamiseen. (Laine & Neitola 2002: 23.)

Kiusaaminen alkaa yleensä salakavalasti. Sitä voi olla vaikea tunnistaa alussa. Kiusattu itsekään ei ehkä tunnista tilannetta kiusaamiseksi heti alussa. Kiusaamisesta kertominen ei ole helppoa, koska kiusattu voi tuntea häpeää tai syyllisyyttä. Kiusattu ajattelee, että hänessä on jotain vikaa, jonka takia häntä kiusataan. Harvat kiusaamistilanteet tulevat aikuisten tietoon. Vain 21 prosenttia kiusaamistilanteista tulee aikuisten tietoon, joten huima 79 prosenttia jää ilman minkäänlaista puuttumista. Kiusaamisesta ei kerrota niin usein, koska siihen voi liittyä pelkoa. Kiusattua on voitu uhkailla kovimmilla toimilla, jos hän kertoo kiusaamisesta. (Hamarus 2012: 27-29)

3.2 Kiusaamisen vaikutukset

Kiusaamisen kohteeksi joutuminen vaikuttaa lapsen kehitykseen ja kasvuun. Kiusaaminen vaikuttaa eniten kiusattuun, mutta se myös vaikuttaa myös muihin lapsiin, jotka ovat kiusaamisen aikana paikalla. Kiusatun ja kiusaajan vertaissuhteet vaurioituvat pitkäaikaisesti. Tapah- tumat saattavat vaikuttaa negatiivisesti heidän elämäänsä ja ryhmään kuulumisen tunteeseen. (Kirves & Stoor-Grenner 2011: 1)

Kiusaaminen on negatiivinen vuorovaikutustapahtuma. Se vaikuttaa lapsen tai nuoren käyttäytymiseen. Tämänkaltaisissa tilanteissa lapsen kouluhyvinvointi kärsii, jolloin lapsi ei koe koulu-ua mieluisaksi paikaksi ja oppiminen hankaloituu. Kiusaamista on hyvin hankala tunnistaa.

Kuitenkin lapselle läheinen aikuinen voi huomata lapsen käyttäytymisessä muutoksia, jotka voivat viitata kiusaamiseen. Kuitenkaan ei ole mitään yleissääntöä, kuinka kiusaamista voitaisiin huomata. Kiusaamista tapahtuu koulussa sekä myös lapsen vapaa-aikana. Lapsi alkaa pelkäämään mitä tulee tapahtumaan seuraavaksi. Lapsen koulureitit voivat muuttua ja hänelle tulee tarve miettiä kaikkia menemisiään. Hän ei enää halua käydä harrastuksissa ja viihtyy entistä enemmän kotona ja omissa oloissaan. Käyttäytymisen muuttuessa lapsesta tulee ahdistunut ja säikky. Tällaisista asioista läheinen aikuinen voi huomata kiusaamisen. (Hamarus 2012:30)

Jos lapseen kohdistuu kiusaamisen aikana väkivaltaa, voi hän piilotella mustelmia ja ruhjeita, joita hän ei osaa selittää tai vähättelee niitä. Tavaroiden häviäminen voi olla merkki siitä, että lasta kiristetään ja hänen tavaroitaan viedään. Tunneilta pois jääminen on hyvin yleinen oireilu kiusaamiselle. Lapsi ei halua nähdä kiusaajaansa, joten hän päättää olla poissa niinä päivinä, jolloin hänellä on kiusaajan kanssa samat tunnit. (Hamarus 2012:31)

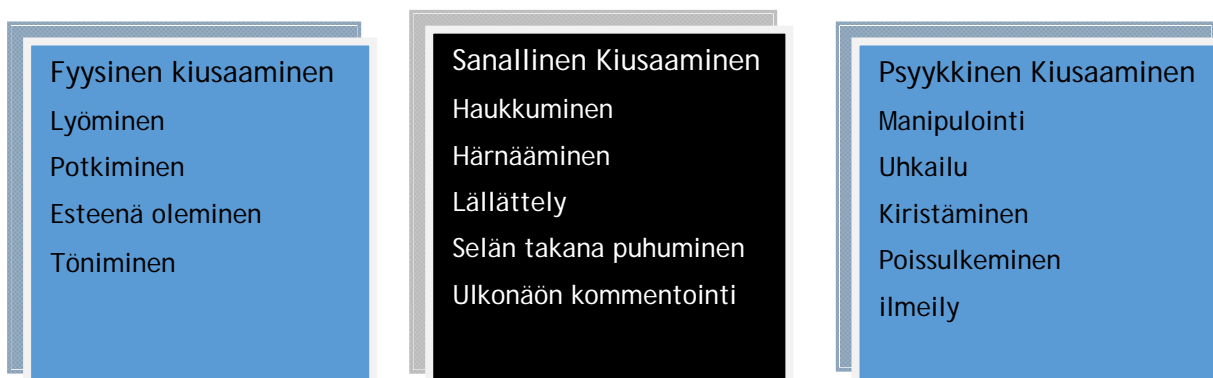
3.3 Kiusaamisen muodot

Yleisimpiä kiusaamismuotoja ovat fyysinen ja sanallinen kiusaaminen. Kuitenkin sanallinen kiusaaminen on kaikkein yleisin kiusaamisen muoto. Sanallisen kiusaamisen muotoja ovat pilkkaaminen, nimittely, naurunalaiseksi tekeminen ja ilkeämielinen vihjailu. Sanallinen kiusaaminen ei jätä fyysisiä jälkiä, mutta se vahingoittaa kiusatun itsetuntoa ja minäkuvaa. Tällöin kiusatun suhtautuminen itseensä ja muihin muuttuu täydellisesti. Tutkimusten mukaan kiusaamisen jäljiltä kiusatulla voi olla huono itsetunto ja luottamus muihin ihmisiin voi olla puutteellista. (Kivakoulu 2009)

Fyysisessä kiusaamisessa otetaan suora kontakti kiusattuun esimerkiksi tönimällä, potkimalla tai lyömällä. Fyysinen kiusaaminen voi yltyä pahoihin väkivaltatilanteisiin tai pahoinpitelyyn. Fyysisen väkivallan yltyessä ääritilanteisiin, on harkittava ryhtymistä rikosoikeudellisiin toimiin. (Kivakoulu 2009)

Epäsuoralla kiusaamisella tarkoitetaan sellaista kiusaamista mikä ei tapahdu suoranaisesti, vaan kiusamainen tapahtuu selän takana. Epäsuora kiusaaminen on huomaamatonta ja sillä pyritään yleensä vahingoittamaan kiusatun sosiaalisia suhteita. Kiusaaja pyrkii antamaan kiusatusta negatiivisen kuvan, jotta muut eivät pitäisi yhteyttä kiusattuun. Pahimmassa tilanteessa kiusattu jää yksin, eikä hänellä ole ystäviä luokassa. Kiusaaja levittää kiusatusta perättömiä huhuja ja näin antaa valheellisen kuvan kiusatusta. Muiden manipulointi kiusattua vastaan on yksi suuri tapa toteuttaa epäsuoraa kiusaamista. (Kivakoulu 2009)

Epäsuoraa kiusaamista voidaan toteuttaa esimerkiksi kännykkä- tai nettikiusaamisena. Kännykkä- ja nettikiusaaminen ovat uusia kiusaamismuotoja. Tätä kiusaamismuotoa voi tehdä nimettömästi ja kiinnijäämisen riski on hyvin pieni. Kännykkäkiusaamisen kautta voidaan lähettää kiusatulle uhkailuviestejä ja pelotella kiusattua. Nettikiusaaminen rajoittuu enimmäkseen sosiaalisessa mediassa, jossa kiusatusta voidaan lähettää valokuvia ynnä muuta. Tällöin kiusaaminen ei rajoitu kouluun, vaan se voi myös jatkua vapaa-ajalla. (Kivakoulu 2009)

Kuva 1 kolme kiusaamisen muotoa
(Kirves & Stoor-Grenner 2011)

4 Monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat

Ihmisiä on monenlaisia. Suomeen muualta tulleita kutsutaan yleisimmin maahanmuuttajiksi. Maahanmuuttajat tuovat mukanaan omia kulttuureja ja tapojaan. Mitä kulttuuri oikein on? Kuinka paljon maahanmuuttajia on Suomessa? Miten maahanmuuttaja lapset näkyvät varhaiskasvatuksessa? Avaamme näitä asioita seuraavassa kappaleessa.

Tuokioissamme toimme esille lapsille ihmisten tapoja toimia. Kävimme läpi miten eri kulttuurit eroavat suomalaisesta kulttuurista ja mitä yhteistä heillä on. Kävimme kulttuurit lasten elämän kautta. Esimerkeissämme oli yleensä lapsi. Leikimme lasten kanssa erikulttuureista tuttuja leikkejä ja tutustuimme uusiin makuihin heidän kanssa yhdessä.

4.1 Kulttuuri ja monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus viittaa ihmisiin jotka ovat vieraina Suomessa. Suomi voidaan luokitella maaksi, joka on monikulttuurinen. Suomi on aina ollut monikulttuurinen maa, vaikka on joskus väitetty olevan yksikulttuurinen maa. Monikulttuurisuus kuvaa sitä, että erikulttuureja elää rinnakkain. Monikulttuurisuus kuvailee myös erilaisten kulttuurien välisiä suhteita. (Huttunen, Löytty & Rastas 2005:16-21) Kulttuurin katsotaan myös olevan yhtenäinen tietyn ryhmän kesken. Kulttuuri määritellään laajemmin, silloin kun on kyse kulttuurien välisestä koh-

taamisesta. Kulttuuri antaa ihmiselle "kehyksen" elämään. Sen kautta ihminen elää, toimii ja uskoo. Kulttuurin kautta ihminen tarkastelee maailmaa omasta näkökulmastaan. Kulttuuri voi myös olla vanhemmilta opittua. Ihminen kasvaa kulttuuriin, eikä synny. Sosialisatioprosessi kuvastaa tätä tapahtumaa. Tässä yhteisö omaksuu itsellensä tietyn katsomuksen maailmaan. Tällä tavalla kulttuuri vaikuttaa yksilöön. Myös historia muokkaa kulttuuria. Se on opittua ja se heijastuu kaikista ihmisistä. (Räty 2002: 42 & 43)

Erilaiset kulttuurit heijastuvat myös ulkoisesti. Ihmisen tapa pukeutua tai ulkoinen olemus voi kuvastaa jotakin tiettyä kulttuuria. Etnisyyden kautta ihminen voi ilmasta itseään, jonka kautta se heijastuu hänen kulttuuriinsa. Etnisyys kuvastaa sitä tapaa, jolla ihminen omaksuu itsensä toisiin nähden. Etnisyys tulee esille biologisten tekijöiden kautta, esimerkiksi ihonväri. Etnisyys tulee myös esille uskonnon ja pukeutumisen kautta. (Räty 2002: 44 & 45)

Monikulttuurisuus tarkoittaa myös sitä, että maassa asuu monesta eri kulttuurista tulevia ihmisiä. Monikulttuurisuus on tila, jota usein tavoitellaan. Monikulttuurisuus on hyvin laaja käsite, sillä se ulottuu yksittäisen henkilön käyttäytymisestä valtion poliittisiin sopimuksiin. Monikulttuurisuuskäsite avaa keskustelua suvaitsevaisuudesta rasismiin. (Hietanen 2010)

4.2 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajien määrä suomessa oli vuonna 2012 285 471. Tästä 38 % oli Suomen kansalaisia. Suomeen muutti 31 280 henkilöä vuonna 2012. Verrattuna vuoteen 2011 maahanmuutto on noussut 1800 hengellä. Maahanmuuttajien määrä Suomen väestöstä on noin 3,6 %. Suomeen tulleet maahanmuuttajat tulivat työn, opiskelun tai perheen yhdistymisen kautta. (Maahanmuuton vuosikatsaus 2012)

Maahanmuuttaja on sellainen ihminen, joka on muuttanut omasta kotimaastaan toiseen maahan asumaan. Maahanmuuttaja on yleisnimitys pakolaisille, turvapaikanhakijoille, siirtotyöläisille ja paluumuuttajille. Maahanmuuttajia nimitystä käytetään myös ihmisestä, joka on syntynyt asuinmaassaan, mutta hänen vanhempansa ovat tulleet muualta. (Miettinen)

Maahanmuuttoaihe nousee aina esille kun taloustilanne kiristyy eli laman aikana. Suomessa maahanmuutto on vielä uusi asia verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomeen alkoi muuttaa enemmän maahanmuuttajia vasta 1990-luvulla. (Tilastokeskus 2011)

4.3 Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa on entistä enemmän maahanmuuttajalapsia. Monikulttuurisuus on tehty tutuksi lapsille. Lapset ovat tutustuneet monikulttuurisuuteen esimerkiksi median kautta.

Maahanmuuttajalapsilla on sama oikeus koulutukseen ja päiväkotihoidon kuin kantaväestön lapsillakin. Lapsen oikeuksien sopimus ja sen periaatteet on varhaiskasvatuksen lähtökohtana. Lasten oikeuksien sopimuksen 29 artiklan mukaan koulutuksen tavoitteena on oman vanhempien, identiteetin, arvojen ja kielen kunnioituksen edistäminen. Tavoitteena on myös edistää lapsen synnyinmaan arvoja ja omasta kulttuurista poikkeavaa kulttuuria. Tavoitteena on myös kasvattaa lapsista yhteiskuntakelpoisia ihmisiä, jotka kunnioittavat toisia uskonnosta, ihonväristä sukupuolesta huolimatta. (Hujala & Turja 2011:233-234)

Esiopetus suunnitelmassa taataan jokaiselle lapselle mahdollisuus koulutukseen ja oppimiseen. Suunnitelmassa pyritään vahvistamaan lapsen identiteettiä ja minäkuvaa. Lasta opetetaan arvostamaan ja kunnioittamaan erilaisia ihmisiä ja kulttuureja. Maahanmuuttajalapselle annetaan mahdollisuus tutustua omaan kulttuuriin ja perimään. Lasta tuetaan myös kielellisesti, olkoon hänen äidinkielenä mikä tahansa. lapsella on myös oikeus oppia oman äidinkielenä lisäksi maan kantakieli. Lasten omia kulttuurillisia asioita yritetään ottaa mukaan esiopetuksen, jotta lapsi kokisi, että hänen kulttuuriaan arvostetaan. (Hujala & Turja 2011: 234)

5 Esikoulu osana varhaiskasvatusta

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatus on hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus. Sen tarkoituksena on edistää lasten tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista. Se on lasten elämänpiirissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatus on yksi kokonaisuus lapsiperheiden tuki- ja palvelujärjestelmässä. Varhaiskasvatuspalvelut muodostuvat päivähoidosta ja esiopetuksesta sekä avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. Varhaiskasvatuspalveluja voivat tarjota kunta sekä yksityinen taho. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013)

Opinnäytetyössämme keskitymme esiopetukseen, sillä pidimme tuokiot esikouluikäisille lapsille. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja se on suunnitelmallista kasvatus- ja opetustyötä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013) Esiopetus pyrkii vahvistamaan lapsen oppimis- ja kehitysedellytyksiä yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Yhteistyö kodin kanssa on hyvin tärkeää, sillä toimiva yhteistyö edesauttaa lapsen oppimista, viihtyvyyttä ja kasvua. Päävastuu esiopetuksen toteutuksesta on lastentarhanopettajalla, joka ohjaa ja tukee lapsen oppimista, toimintaan osallistumista, kokeilemista, tiedon hankintaa sekä erilaisten ongelmien ratkaisemista yhdessä aikuisten ja lasten kanssa. (Opetushallitus)

Esiopetuksen tavoite on tukea ja vahvistaa lapsen hyvää itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja, joita opetellaan myönteisten oppimiskokemusten ja leikkien avulla. (opetushallitus) Esiopetus edistää lapsen kielellistä kehitystä ja valmiutta uusien asioiden oppimiselle. Toiminta suunnitellaan niin, että lapsi omaksuu erilaisia perustaitoja, -ominaisuuksia ja -tietoja oppimista tuke-

vilta osa-aluilta oman ikänsä ja taitojen puitteissa. Esiopetuksen oppimisympäristö on suunniteltu siten, että se vahvistaa ja tukee lapsen oppimista ja kasvua, sekä lisää motivaatiota oppimiseen, tutkimiseen, leikkimiseen, reippaaseen osallistumiseen ja kokeilemiseen. (Opetushallitus)

Lapset osallistuvat esiopetukseen noin 6-vuotiaina eli vuoden ennen kuin heidän oppivelvollisuus alkaa. Maksuttoman esiopetuksen järjestäminen esiopetusikäisille lapsille kuuluu jokaisen kunnan velvollisuuksiin. Esiopetusta on järjestettävä vähintään 700 tuntia vuodessa. Vanhempien päätettävissä on, osallistuuko lapsi esiopetukseen vai ei. (varhaiskasvatus.thl) Suurin osa Suomen esikouluikäisistä lapsista osallistuu esiopetukseen. (opetushallitus) Kunta voi järjestää esiopetuksen koulussa tai päiväkodissa. Jos esiopetusta toteutetaan päivähoidossa, niin silloin siihen sovelletaan myös päivähoidon lainsäädäntöä. Esiopetusta järjestetään Perusopetuslain mukaan. Esiopetus lukeutuu opetusministeriön toimivaltaan ja yhteistyötä tehdään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kanssa. Esiopetuksen laatua, sisältöä ja opetussuunnitelman laatimista ohjaa valtakunnallinen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. (varhaiskasvatus.thl)

Suvaitsevaisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Maahanmuuttaja- ja maahanmuuttajataustaiset lapset ja heidän perheet käyttävät koko ajan enemmän varhaiskasvatuspalveluja. Etenkin pääkaupunkiseudulla on vähän sellaisia päiväkohteja joissa ei olisi maahanmuuttaja- tai monikulttuurisia lapsia. Viimeistään koulussa lapset tutustuvat muihin kuin pelkästään suomalaisiin lapsiin. Tämän takia olisi tärkeää, että lapsella ei olisi ennakkoluuloja ja hän hyväksyisi kaikki lapset kavereikseen riippumatta siitä minkä värinen toinen lapsi on, mistä maasta hän on ja miten hän puhuu suomea. Kouluissa puhutaan jonkin verran suvaitsevaisuudesta, tasa-arvosta ja monikulttuurisuudesta, entäs päiväkodeissa? Tarkastelemme tässä kappaleessa miten suvaitsevaisuus näkyy varhaiskasvatuksessa ja etenkin esiopetuksessa.

Esiopetussuunnitelmassa lukee, että esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. (esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, :6) On tärkeää, että nämä tehtävät toteutuvat, eivätkä lapset syrji päiväkodissa ja tulevaisuudessa koulussa ketään erilaisuuden takia. Maahanmuuttajataustaisten lasten määrä on lisääntynyt niin päiväkodissa kuin kouluissakin. Näillä lapsilla on oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ilman syrjinnän pelkoa. Jotta niin maahanmuuttaja- kuin suomalaislapset saisivat kasvaa ja varttua suvaitsevassa ympäristössä, niin tavoitteena on kasvattaa heitä kaikkien kansallisuuksien, kansojen, uskonnollisten ryhmien ja alkuperäiskansojen väliseen ystävyyteen, jossa vallitsee rauha, ymmärrys, sukupuolinen tasa-arvo ja suvaitsevaisuus. (Eerola-Pennanen 2011: 233)

Pääkaupunkiseudulla monikulttuurisuus on läsnä useassa päiväkodissa ja koulussa. Niissä päiväkodeissa, joissa maahanmuuttajataustaisia lapsia on paljon, on kasvattajien käsiteltävä lasten kanssa monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta. Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden opettamiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa. Suvaitsevaisuuden opettamisessa lapsille voidaan painottaa ihmisten erilaisuutta ja samanlaisuutta. Opetuksessa tarjotaan tietoa eri kansallisuuksista ja etnisistä ryhmistä tarkoituksena murtaa stereotyyppioita ja luoda yhteisöllisyyttä, hyväksyntää ja suvaitsevaisuutta eri kulttuuri- ja taustaisten ihmisten kesken. Päämääränä on, että erilaisuus on hyväksyttävä seikka, jolloin kaikki lapset ovat tasa-arvoisia keskenään kansallisuudesta, sukupuolesta, vammasta tai sosiaaliluokasta riippumatta. Suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta voidaan lähestyä myös yhden ryhmän tai kulttuurin kautta. (Eerola-Pennanen 2011: 238,239)

Tavoitteena on tutustuttaa lapset siihen vähemmistöryhmään ja lisätä lasten tietoisuutta siitä. Tarkoituksena on käsitellä valitun ryhmän asioita sen omasta näkökulmasta ja nostaa esille muitakin näkökulmia ryhmästä kuin vain länsimaisia. Suvaitsevaisuuskasvatuksessa voidaan painottaa myös moniarvoisuutta, jolloin opetus uudistetaan niin, että siinä tarkastellaan asioita myös vähemmistöryhmän näkökulmasta. Tällöin jokainen lapsi saa tarpeisiinsa vastaavaa opetusta. (Eerola-Pennanen 2011: 238-239) Päämääränä on lisätä kulttuurien välistä vuorovaikutusta, jonka tarkoituksena on edistää keskinäistä sulautumista ja toisilta oppimista. Enemmistöryhmä oppii erilaisuuden kunnioittamista ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa elämisestä. Vähemmistö saa niitä tietoja ja taitoja, jotka auttavat menestymään enemmistökulttuurissa. (Paavola 2007:47) Tarkoituksena on vähentää syrjintää ja ennakkoluuloja sekä toimia tasa-arvoisemmin ja oikeudenmukaisemmin kaikkia kulttuuriryhmien jäseniä kohtaan. Lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti, heidän minäkuvaa vahvistetaan, opetetaan toisten huomioon ottamista ja kunnioittamista sekä ryhmässä toimimista. (Eerola-Pennanen 2011: 238-239)

Yksinkertaisin ja vaatimattomin tapa on olla muuttamatta ja lisäämättä opetussuunnitelmaan mitään ja pitää se samanlaisena tavoitteiltaan, pääkohdiltaan ja perusrakenteeltaan. Opetusta täydennetään vain eri kulttuureista otetuilla yksittäisillä aiheilla ja keskittymällä yksittäisiin ilmiöihin, kuten juhlapyyhiin ja traditioihin, joita käsitellään teemapäivien- ja viikkojen avulla. (Eerola-Pennanen 2011: 241) Yksittäiset teemapäivät ja opetussuunnitelman merkatut jaksot eivät edistä suvaitsevaisuutta, vaan suvaitsevaisuuskasvatukseen pitää olla eheä osa opetusta, jonka kautta tarkastellaan opiskeltavia asioita. (Paavola 2007: 54-55) Keskittymällä näin pelkästään eri kulttuurien erilaisiin ja poikkeaviin piirteisiin voidaan vahvistaa stereotyyppistä ajattelua ja korostaa liikaa kulttuurin ulkoisia piirteitä. Tällä tavalla harvoin edistetään vähemmistökulttuurin ymmärtämistä eikä kehitetä vähemmistökulttuurin ja valtakulttuurin suhdetta. Tällainen tapa toimii hyvin, jos siinä korostetaan monimuotoisuutta ja painotetaan suvaitsevaisuutta ja avoimuutta. (Eerola-Pennanen 2011: 241)

Opetussuunnitelmaa muuttamalla lapset voidaan osallistaa käsittelemään erilaisia kysymyksiä, käsitteitä, teemoja ja tapahtumia eri etnisten ryhmien näkökulmasta kasvattajan kanssa. Tarkoituksena on lisätä ja syventää lasten ymmärrystä monikulttuurisuudesta lisäämällä lapsen kriittistä ajattelua ja kehittää kokonaisvaltaista ymmärrystä. Tärkeää on ohjata lapsia tekemään itse päätöksiä sekä arvioimaan ongelmia, opetuksen sisältöjä ja käsitteitä, jolloin lapsi oppii reflektointi- ja päätöksentekotaitoja ja ymmärrystä muista ihmisistä. (Eerola-Pennanen 2011: 241)

6 Toiminnalliset menetelmät

Tässä kappaleessa kerromme mitä ovat toiminnalliset menetelmät, sillä ne ovat osa toiminnallista opinnäytetyötämme. Käytämme jokaisessa tuokiossa jotakin toiminnallista menetelmää lasten kanssa. Kerromme myös niistä menetelmistä mitä olemme valinneet käytettäväksi opinnäytetyöhön ja miksi olemme valinneet juuri ne menetelmät ja mitä hyötyä niistä on mielestämme ajatellen lasten oppimista.

6.1 Toiminnalliset menetelmät - mitä ne ovat ?

Toiminnallisia menetelmät ovat luovia ja elämyksellisiä vuorovaikutuksen välineitä. Ne voivat toimia kohtaamiseen liittyvien ilmeiden, eleiden ja puhuttujen sanojen tukena. (Ekstöm, Leppämäki, & Vilen 2008: 286) Toiminnalliset ja luovat menetelmät ovat harjoituksia, jossa toteutuvat seuraavat asiat: kokemuksellisuus, oppimisen aktivointi, ryhmän hyödyntäminen, mielikuvituksen ja luovuuden käyttö sekä vuorovaikutteisuus. Moniin toiminnallisiin menetelmiin sisältyy leikin piirteitä, sillä leikkilisen toiminnan avulla voidaan saada ihmisessä piilevä luovuus esille. Toiminnallisia menetelmiä toteutetaan erilaisten harjoitusten muodossa. Ohjaaja seuraa, ohjeistaa ja auttaa syntyneiden kokemusten jakamisessa ja purkamisessa. (peda.net)

Toiminnallisten menetelmiä on useita ja samoin niihin perustuvia harjoituksia. Ne ovat luovuuteen liittyviä menetelmiä. (Peda.net) Toiminnallisia menetelmiä voidaan käyttää musiikin, kuvien ja piirtämisen, kirjoittamisen ja kirjallisuuden, draaman sekä kehollisuuden ja liikkeen avulla. (Ekstöm, Leppämäki & Vilen, 2008: 286, 299, 317, 328 & 339) Myös mielikuvitustyökentely, erilaiset leikit ja pelit voidaan laskea toiminnallisiin menetelmiin, jos niitä käytetään oppimistarkoitukseen. Kaikissa harjoituksissa on jokin tavoite, johon pyritään toiminnallisten menetelmien avulla. Harjoitukset eivät ole ajanvietettä, vaan toimintaa jolla pyritään oppimaan vuorovaikutustaitoja, toisten kuuntelemista ja huomioon ottamista, mielikuvituksen käyttöä, eläytymistä, puhumista, esiintymistä ja yhteistyön tekemistä. (peda.net)

Toiminnalliset menetelmät saattavat helpottaa ohjausta ja opetusta, sillä ne mahdollistavat eri aistien ja oppimistyylien käytön, etenkin jos ryhmässä on paljon erilaisia osallistujia, joilla on eri oppimistyyliä. Jossain menetelmässä käytetään kuuloaistia ja toisessa painottuu oma tekeminen ja kehon käyttö, jolloin harjoitukset tarjoavat virikkeitä ja oppimisen mahdollisuuksia eri tavoin oppiville osallistujille. Omakohtainen tekeminen ja kokeminen auttavat usein asioiden muistamisessa, ja antaa uusia ideoita itsestä, toisista ja ympäröivästä maailmasta. (peda.net)

Toiminnallisilla menetelmillä ja harjoituksilla voidaan myös luoda ja vahvistaa ryhmän yhteenkuuluvuutta ja yhteishenkeä. Näin luodaan ryhmään hyvä työskentelyilmapiiri. Toiminnallisten menetelmien avulla voidaan luoda luottamuksellinen ja avoin ilmapiiri ryhmään, jossa pystytään keskustelemaan ja käymään läpi häiritseviä ja vaikeita asioita, kuten esimerkiksi kiusaamista. Ryhmätyön sujumisella ja yhteishengellä on suuri merkitys, sillä se lisää mehenkeä ja parantaa oppimis- ja suoritustuloksia, työntekoa, ryhmässä viihtymistä ja osallistumisaktiivisuutta. (peda.net)

6.2 Draama

Draamapedagogiikkaa tai toisella nimellä draamakasvatus on yksi taidekasvatuksen muoto, jossa käytetään teatterin dramaturgisia keinoja, kuten ajan, roolin, paikan ja tilan muuttamista. (Toivonen 2010: 8) Opinnäytetyössämme puhumme draamapedagogiikasta. Draamapedagogiikalla tarkoitetaan opetuksellista ja kasvatuksellista toimintaa, joka yhdistelee ilmaisun eri osa-alueita, kuten sanoja, liikkeitä, ääniä ja musiikkia. (Helenius, Jääliñoja & Sormunen 2000: 22)

Draama tarjoaa leikin varjolla hyvän tavan käsitellä vakavia aiheita, kuten monikulttuurisuutta ja kiusaamista, joka pelkän keskustelun avulla olisi vaikeaa lapsille. (Toivonen 2010: 8) Draaman avulla voidaan siirtyä nykyhetkestä eläytymisen ja mielikuvituksen kautta leikkimään olevansa joku toinen jossain toisessa paikassa. (Helenius, Jääliñoja & Sormunen 2000: 23) Draamapedagogiikassa on samaa kuin lapsikeskeisessä oppimisessä. Lapsi oppii omien havaintojen ja kokemisten kautta. (Heinonen 2000: 20)

Ohjaajan rooli draamapedagogiikassa on tärkeä, sillä hän luo turvalliset työskentelyolosuhteet, jotka edistävät myönteistä työskentelyä. (Toivonen 2010: 35) Draamassa ohjaaja voi olla sivussa antaen ryhmälle tehtäviä, kannustaa ja rohkaista sekä organisoida. Ohjaaja voi myös olla itse mukana jossain roolissa kuvitellussa tilanteessa, jolloin hän vaikuttaa draaman kulkuun toiminnan sisältä. (Helenius, Jääliñoja & Sormunen 2000: 23)

Draaman avulla voidaan helposti tutustua eri kulttuureihin ja opettaa hyväksymään ihmisten erilaisuutta. Satujen, tarinoiden ja leikkien avulla monikulttuurisen taustan omaavat lapset voivat tutustua valtaväestön kulttuuriin ja tapoihin sekä päinvastoin. Erilaiset ja toisenlaisen taustan omaavat lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja. Näin lasten empatia toisia lapsia kohtaan kehittyy ja samalla myös heidän itseyttämyksensä. Draama on erittäin hyvä menetelmä maahanmuuttajalasten kanssa, sillä harjoituksissa, leikeissä ja työskentelyssä pärjää vähemmälläkin kielitaidolla. Itseilmaisussa voidaan käyttää puheen lisäksi ilmeitä, eleitä, asentoja ja liikkeitä. (Toivonen 2010: 33,34)

6.3 Käsinnukkeiden käyttö

Käsinnukke mahdollistaa lapsen huomion kiinnittymisen siihen aiheeseen, josta toivotaan lapsen kiinnostuvan ja keskittyvän siihen. Käsinnukke on oivallinen apuväline, kun halutaan lapsen huomio. Käsinnukke oikein käytettynä tukee opettajan roolia, jolloin siitä tulee ohjaava ja kannustava. Käsinnukkeen avulla lapsia kannustetaan osallistumaan oppimistapahtumaan, jossa käsinnukke auttaa lapsia erilaisten tietojen ja taitojen hankkimisessa. Käsinnukkeen avulla on helpompaa havainnollistaa ja selittää asioita ja kiinnittää lapsen huomio keskeisempiin asioihin. (Toren 2000: 23,24)

Käsinnukkeista eläinnuket ovat lasten suosiossa. Ne vetoavat parhaiten lasten tunteisiin. (Toren 2000: 38) Sen takia mekin valitsimme opinnäytetyöhömmme eläinhahmot. Ajattelimme, että lasten on helpompaa samaistua söpöihin eläinhahmoihin, jolloin myös lapset saavat enemmän irti tuokioistamme. Valitsimme eläinhahmot myös käytännöllisestä syystä, sillä niitä oli helpoiten saatavissa.

Valitsimme käsinnuket osaksi opinnäytetyötämme, koska ajattelimme, että niiden kautta olisi helpompaa lähestyä niin laajaa aihetta kuin suvaitsevaisuus. Tarkoituksenamme oli saada käsinnukkeiden avulla aiheestamme mielenkiintoisempi lapsille, jotta he jaksaisivat kuunnella. Halusimme tuoda käsinnukkeiden kautta tuokioihin leikkimielisyyttä. Ajattelimme, että lasten olisi helpompaa käsitellä kertomiamme asioita ja muistaa niitä, kun tuokiossa olisi punainen lanka, eli käsinnuket ja niiden tarina. Halusimme rakentaa tuokiot teeman ympärille, jotta jokainen tuokio ei olisi irrallinen kokonaisuus. Käsinnukkeiden käyttö ja hahmojen tarina mahdollisti sen. Vaikka tuokiot olivat joka kerta erilaisia, ja niissä käytettiin erilaisia menetelmiä ja käsiteltiin vaihtelevia aiheita, niin käsinnukkeiden avulla saimme tuokiot liitettyä yhteen. Ne eivät olleet irrallaan olevia kokonaisuuksia. Emme olleet myöskään koskaan käyttäneet käsinnukkeja pedagogisena välineenä opetuskäytössä, ja halusimme kokeilla opinnäytetyössämme meille jotakin uutta, josta oppisimme ja saisimme lisää kokemusta.

6.4 Satu toiminnallisena menetelmänä

Erilaisuuden kohtaaminen ja toisten kulttuurien tuntemus on tärkeä osa lasten kasvatusta ja opetusta. Lastenkirjat voivat toimia osana tätä kasvatusta. Tarinoiden ja satujen avulla lapsien on helpompi ymmärtää erilaisuutta ja laajentaa omaa maailmankuvaa sekä itsetuntemusta. Sen takia lapsille on tarjottava luettavaksi ja katsottavaksi enemmän sellaisia kirjoja, jossa erilaisuus on enemmän läsnä ja tutut asiat esitetään uudella tavalla. Kun monikulttuurisuus ja etnisyys ovat luonnollinen osa tarinaa, se kertoo lukijalle, että monikulttuurisuus on osa omaa yhteiskuntaa. (Pesonen 2013: 79,80)

Satujen avulla lapsia on hyvä ohjata kohti suvaitsevaisuutta, sillä ne vahvistavat lapsen miinua, antavat virikkeitä ja ajattelun aihetta. Sadut herättävät lapsissa ajatuksia, joiden avulla lapsia voidaan opastaa kohti suvaitsevaisuutta. On paljon erilaisia satuja, jotka käsittelevät suvaitsevaisuutta, monikulttuurisuutta ja ystävyyttä, ja niiden avulla on hyvä opettaa lapsille, että erilaisuus on rikkaus. Lapset samaistuvat satujen hahmoihin, ja voivat kokea turvallisesti erilaisia tunteita hahmojen kautta. (Välivaara 1996: 12, 13) Satujen avulla asioihin saadaan uusia näkökulmia, jolloin niitä on helpompi käsitellä. Vertauskuvien ja huumorin avulla saduissa käsitellään vaikeita ja arkojakin asioita. (Toiminnalliset menetelmät)

7 Tuokioiden Dokumentointi

Dokumentoinnin avulla saadaan prosessista kokonaiskuva. Ylensä nähdään vain prosessin lopu tulos. Aina ei muisteta mitä kaikkea on käyty läpi prosessin aikana. Dokumentoinnin kautta tuodaan esille ja muistellaan kaikkea mitä on tapahtunut aloituksesta lopputulokseen asti. Se uuden asian oppiminen, ilo mikä tulee uuden oppimisen kautta, virheet ja niiden yli pääseminen ja kuinka ryhmätyö oikeasti sujuu. Nämä asiat jäävät usein unohduksiin. Ihmiset näkevät lopputuloksen ja arvioivat prosessia kokonaisuudessaan sen kautta. Dokumentoinnin tuo arviointiin monta ulottuvuutta. Se antaa mahdollisuuden arvioida tilanteita monesta eri näkökulmasta. Dokumentointi on kuin talteen ottamista. Tapahtumia laitetaan ylös ja niitä muistellaan myöhemmin. Ihmisen mieli on rajallinen, se ei pysty taltioimaan kaikkea tapahtunutta. Dokumentoinnin avulla taltioidaan kaikki pienet hetket joita ei muuten huomattaisi. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki, 2009: 84 & 85)

Dokumentointi alkaa siitä, kun aloitetaan taltioimaan tietty tuokio tarkoituksena muiston säilyminen havainnointi tai jopa arviointi mielessä. Dokumentoinnissa voidaan käyttää välineenä esimerkiksi valokuvaamista tai videointia. Dokumentoinnin avulla voidaan tuoda varhaiskasvatuksen tapahtumat esille päiväkodille tai vanhemmille. Dokumentit toimivat perheiden ja päiväkodin välisenä raporttina, perheet saavat tietoa mitä lapset puuhaavat päiväkodeissa. do-

kumentoinnin kautta voidaan tallentaa tapahtumia ja lapsen aikaa varhaiskasvatuksessa. sen kautta lapset nähdään omina persoonina. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki, 2009:85)

Tarkastelemalla dokumentoituja tilanteita päästään havainnoimaan tapahtunutta lapsen oppimisien ja kasvattajan työmenetelmien kautta. Dokumentoinnin avulla voidaan palauttaa mieleen tapahtunutta, kokemuksia, haasteita ja onnistumisen kokemuksia. Kasvattajan ja lasten työskentely tavat voidaan saada selville pedagogisella dokumentoinnilla. Dokumentoinnin kautta saatujen tietojen voidaan kehittää esimerkiksi tuokioita paremmaksi. Samalla kasvattaja voi kehittää omaa osaamistaan tarkastelemalla omaa työskentelyä. Kasvattaja voi myös muuttaa toimintaa lasten kannalta paremmaksi tarkastelun kautta. Pedagoginen dokumentointi voi auttaa kasvattajaa kasvamaan ammattilaisesti. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena ei ole poimia virheitä toiminnasta vaan kehittää sitä paremmaksi. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki, 2009: 86)

Käytimme omissa toiminnallisissa tuokioissa dokumentointia kuvaamalla sekä videokuvaamista. Dokumentoinnin avulla kykenimme käymään tuokioita tarkasti läpi ja huomaamaan asioita, jotka olivat tuokioissa jääneet huomaamatta. Dokumentoinnista oli suuri apu reflektoinnissa. Video kuvasimme suurimman osan tuokioista ja otimme kuvia aina mahdollisuuden tullen. Koimme kuvaamisen suurena apuvälineenä ja resurssina. Lapset kiinnittivät alussa huomioita kameraan, mutta selitettyämme kameran tarkoituksen, tuntui kuin lapset olisivat unohtaneet kameran olemassa olon.

Kasvattajan näkökulmasta dokumentointi on hyvin tärkeää. Sen kautta huomaa asioita mitä pitäisi parannella. Dokumentointi auttaa suunnittelemaan kohderyhmälle parempaa toimintaa. Dokumentointi auttaa kasvattajaa ohjaamaan jokaista lasta yksilöllisesti. Tallennetun tiedon avulla pystytään havainnoimaan lapsen vahvuuksia ja kehitys tarpeita, joihin voidaan myöhemmillä toiminnoilla puuttua. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki, 2009: 86) Dokumentoinnin käyttäminen auttoi myös meitä kasvamaan tulevana ohjaajina. Sen kautta kykenimme näkemään tekemämme virheet ja asioita mitä pitäisi kehittää ensi tuokiota varten. Ohjaajina näimme miten tuokio oli onnistunut kokonaisuudessaan.

8 Tavoitteet

Suurin tavoitteemme oli alusta asti edistää monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta opinnäytetyömme avulla. Tärkeimmäksi tavoitteeksemme tuli lasten tutustuttaminen eri kulttuureihin ja ihmisiin. Tavoitteenamme oli toimintatuokioiden avulla opettaa lapsille erilaisuuden suvaitsemista. Toivoimme, että pitämämme tuokiot ja käsittelemämme aiheet kannustaisivat lapsia tutkistelemaan ja miettimään, sekä saisivat lapsissa aikaan ajatuksia.

Myös omalle oppimisille meille oli alusta asti selvät tavoitteet. Kumpikin meistä suunnittelee työskentelevänsä tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen parissa, joten itsellemme asettamat tavoitteet liittyivät suurimmaksi osaksi siihen, miten meistä tulisi ammattitaitoisia lastentarhanopettajia. Tavoitteenamme oli kehittää omia ohjaustaitoja, jotta meistä tulisi hyviä ja osaavia ammattilaisia. Lastentarhanopettajalla on päiväkotiryhmässä pedagoginen vastuu. Lastentarhanopettaja suunnittelee ja toteuttaa yhteistyössä muiden työntekijöiden kanssa lapsille kehittävää ja opettavaa toimintaa, joka tukee lapsen kehitystä ja oppimista. Tavoitteenamme oli, että myös me opinnäytetyössämme pääsemme suunnittelemaan ja toteuttamaan lapsille opettavaista ja kehittävää toimintaa. Tarkemmat tavoitteet pitämillemme tuokiolle löytyvät tuokioiden toteutuksesta.

8.1 Tavoitteet lasten näkökulmasta

Tärkein tavoitteemme lapsille oli, että he viihtyisivät tuokioissamme ja halusivat joka kerta osallistua uudestaan. Halusimme tehdä tuokiosta hauskoja ja kivoja, mutta samalla opettavaisia. Tavoitteenamme oli, että lapset kokea uutta ja erilaista. Esikouluryhmässä ei ollut aikaisemmin pidetty tämän tyyppisiä tuokioita. Tahdoimme antaa lapsille mahdollisuuden tutustua suvaitsevaisuuteen leikkien ja erilaisten tehtävien ja kokemusten avulla.

Tavoitteenamme oli luoda ryhmään turvallinen ja luottavainen ilmapiiri. Tarkoituksenamme oli, että lapset saisivat keskustella ja kysellä vapaasti. Halusimme, että lapset miettivät ja keskustelisivat keskenään tuokioiden aikana niistä aiheista ja asioista, joita kävisimme läpi tuokioissa. Tavoitteenamme oli, että lapset pääsevät kertomaan omia ajatuksia suvaitsevaisuudesta ja miten he kokevat erilaisuuden. Toivoimme tietenkin, että myös tuokioiden ulkopuolella käsittelemämme asiat olisivat lasten muistissa ja, että he voisivat jutella niistä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Tärkeintä on, että lapset oppivat ja saisivat onnistumisen kokemuksiä.

Toivoimme, että tuokiomme laajentaisivat lasten käsitystä muista kulttuureista, maista ja ihmisistä sekä heidän tavoistaan. Tavoitteenamme oli auttaa lapsia ymmärtämään, että erilaisuus on hyvä asia. Jokainen saa olla erilainen ja muiden on kunnioitettava sitä. Vaikka joku olisi erilainen kuin lapsi itse, niin se ei oikeuta kiusaamaan ja syrjimään. Muita ihmisiä ja heidän kulttuureita on kunnioitettava. Tavoitteenamme oli tuoda esille, että jokainen on arvokas omalla tavallaan. Tavoitteina on tukea lapsen myönteistä ajattelua muista ihmisistä. Lapsen tulisi nähdä erilaisuus hyvänä asiana eikä pahana.

Toiminnallisissa tuokioissa tavoitteenamme olisi käyttää erilaisia luovaa menetelmiä ja tutustuttaa lapset niihin. Tavoitteenamme oli, että lapset saavat mahdollisimman paljon irti tuokiosta. Tarkoituksena oli, että lapset pääsevät tutustumaan erilaisiin menetelmiin.

Tavoitteena olisi myös tehdä lasten kanssa pieni vihkonen, johon laitamme jokaisen tuokion jälkeen pienen viesti vanhemmille, jotta he tietäisivät mitä olemme käsitelleet tuokioissa. Tavoitteenamme oli vihkosen avulla yrittää vahvistaa päiväkodin ja vanhempien välistä vuoro-vaikutusta.

8.2 Itsellemme ja omalle oppimiselle asettamat tavoitteet

Tärkein tavoite, jonka halusimme asettaa itsellemme, oli omien ohjaajataitojemme kehittäminen, jotta meistä tulisi osaavia ammattilaisia. Ohjaustaidoilla tarkoitamme sitä, kuinka hallita ryhmää levottomuuden syntyessä. Sitä kuinka vaihtaa suunnitelmia tilanteen vaatiessa. Lapsi ryhmää ohjatessa saimme kehitettyä enemmän entuudestaan hallitsemiamme taitoja. Lapsiryhmän ohjaaminen voi olla välillä haastavaa, ja usein asiat eivät mene niin kuin ne on suunniteltu. Tavoitteenamme oli toimia vaikeissakin tilanteissa ja osata muuttaa suunnitelmia jos ne eivät toimikkaan lasten kanssa. Lasten kanssa työskenneltäessä vaaditaan mielikuvitusta ja muuntautumiskykyä. A-suunnitelma ei aina toteudu ja silloin on hyvä olla myös B-suunnitelma. Suunnittelu on tärkeä osa hyvää ohjausta.

Laadukas toiminta on aina hyvin suunniteltua. Opinnäytetyössämme halusimme parantaa omia suunnittelutaitojamme, jotta toiminnasta tulisi laadukasta, lapsilähtöistä ja tavoitteellista. Hyvällä toiminnalla on aina tarkoitus, jonka tulisi tukea lapsen oppimista. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa lapsille sellaista toimintaa, joka olisi hyödyllistä ja lapsia kehittävä.

Ohjaajan rooliin kuuluu myös rajojen asettaminen. Jotta toiminta onnistuisi, niin lasten on kuunneltava aikuista. Tavoitteenamme oli olla jämpptejä, mutta oikeudenmukaisia aikuisia. Tavoitteenamme oli tehdä lapsille ryhmän säännöt selviksi ja pitää niistä kiinni. Jotta ryhmän toiminta olisi rauhallista ja onnistuisi, niin ohjaajien on tärkeää katsoa, että sääntöjä noudatetaan.

Tavoitteenamme oli ottaa kaikki lapset huomioon ja huomioida jokaisen lapset tarpeet. Kaikki lapset ovat erilaisia. Vaikka jotkut lapset saattavat viedä enemmän huomiota aikuiselta kuin toiset, niin päämäärämme oli ottaa kaikki lapset tasapuolisesti huomioon. Myös ne rauhallisemmat ja hiljaisemmat tarvitsevat aikuista. Tavoitteenamme oli, että kaikki lapset tunsivat kuuluvansa ryhmään ja saavansa aikuiselta huomiota ja kannustusta.

Myös toisen ja oman toimintamme arviointi oli meille tärkeää. Jotta osaamisemme kehittyisi, niin meidän on osattava arvioida ja antaa palautetta toisillemme. Rakentavan palautteen an-

taminen on erittäin tärkeää, jotta seuraavalla kerralla saman asian voisi tehdä paremmin. Myös palautteen antaminen onnistumisista on tärkeää.

Muiden tavoitteiden ohella meidän tavoitteena oli myös tehdä toiminnallinen opas päiväkodille. Halusimme sisällyttää pitämämme tuokiot myös oppaaseen. Tämän kautta, päiväkotisi sai mahdollisuuden, pitää oppaan pohjalta muita suvaitsevaisuuskasvatustuokioita. Meille oppaan tekeminen oli tärkeää, koska sen avulla pystymme vaikuttamaan myös tulevien esikouluisten suvaitsevaisuuskasvatukseen.

9 Toteutus

Opinnäytetyö aloitettiin syksyllä 2012. Meillä oli mielessämme kohderyhmä kenen kanssa halusimme suorittaa toiminnalliset tuokiot. Aluksi mietimme kohteeksi maahanmuuttajalapsia, mutta kuitenkin päädyimme siihen, että halusimme tehdä rasismin vastaista toimintaa. Siitä syntyi idea suvaitsevaisuuskasvatuksesta suomalaislapsille. Ideana oli toteuttaa toimintaa sellaiseen päiväkotiin jossa ei ole yhtään maahanmuuttajaa tai vain muutama. Lähdimme liikkeelle siitä, että löytäisimme toiminnallisten tuokioiden toteutuspaikkaa. Olimme yhteydessä sähköpostitse muutamaankin vantaalaiseen päiväkotiin kanssa. Nämä päiväkodit eivät olleet valmiita ottamaan meitä tekemään toiminnallisia heidän päiväkotiansa.

Kysyimme yhdeltä päiväkodinjohtajalta tietäisikö hän mitään päiväkotia missä olisi vähän maahanmuuttajalapsia ja olisivat kiinnostuneet tällaisesta toiminnasta. Saimme johtajalta muutamat yhteystiedot mahdollisista toteutuspaikoista, joihin olimme lopuksi yhteydessä. Yksi päiväkodeista otti meidät mielellään toteuttamaan tuokioitamme sinne. Suunnitelma oli jo hyvällä mallilla, joten tehtyämme sen valmiiksi lähetimme sen päiväkotiiin. Sovimme saman tien tapaamisen heidät kanssaan suunnitelman merkeissä. Tapasimme kaksi lastentarhanopettajaa, joiden ryhmään menimme toteuttamaan tuokiot. Esittelimme heille meidän suunnitelmamme ja teimme heidän kanssaan opinnäytetyösopimuksen. He hyväksyivät suunnitelmamme ja kävimme läpi aikatauluja ja tuokioille sopivia päivä määriä. Tuokioiden aloittamiseksi sovimme 20.11.2012, mutta päivä määrää piti muuttaa, koska tutkimuslupa ei ollut ehtinyt saapua kyseiseen päivään mennessä. Sovimme päiväkodin kanssa aloittavamme heti tutkimusluvan saavuttua. Lupa saapuikin jo seuraavaan viikkoon mennessä, joten aloitimme 29.11.2012. Silloin pidimme ensimmäisen tuokiomme.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisilla menetelmillä. Pidimme toiminnalliset tuokiot vantaalaisessa päiväkodissa. Pidimme toiminnallisia tuokioita yhteensä seitsemän kertaa. Tuokiot kestivät 45-90 minuuttia. Tuokioihin osallistui seitsemän lasta. Tuokioihin osallistuvat lapset valitsivat lastentarhanopettajat. Lapset valittiin sillä perusteella, että kyseisiä lapsia tuokiot palveli.

lisivat parhaiten. Lastentarhanopettajien mielestä kyseinen aihe sopisi valituille lapille parhaiten. Me emme vaikuttaneet millään tavalla tuokioihin osallistuviin lapsiin.

Kaikilla tuokioillamme käytimme luovia menetelmiä. Tarkoituksena oli, että jokaisella tuokiolla olisi seitsemän lasta, mutta tämä ei aika onnistunut sairastumisien ja erilaisten poissaolojen takia. Tuokioihin osallistuvat lapset olivat aina samat. Vaikka seitsemästä lapsesta joku oli poissa, emme korvanneet häntä toisella lapsella. Kaikki tuokiot pidimme päiväkodin tiloissa. Suurimmaksi osaksi olimme salissa, mutta käytimme myös ryhmän pientilaa ja pikkukeittiötä tarvittaessa. Tuokiot kokonaisuudessaan sijoituivat marras-joulukuulle.

Tuokioidemme ympärille olimme kehitelleet kahdelle käsinukelle tarinat, joiden avulla kävimme läpi lasten kanssa eri aiheitamme. Käsinuket valitsimme kaksi eläinhahmoa papukaijan ja pienen siili. Siili oli ujo, hiljainen ja muita ihmisiä vieroksuva. Siili ei koskaan ole käynyt muissa maissa eikä tiedä muista kulttuureista mitään. Papukaija on taas lennellyt ympäri maailmaa ja käynyt monissa maissa. Tarkoituksena oli käsinukkejen avulla kehittää kaksi näkökulmaa lapsille, jotta he voisivat samaistua jompaankumpaan. Papukaija kertoo siilille omia kokemuksiaan maailmasta, samalla siili saa tietoa itse sellaisista asioista mitä ei ole ennen kokenut. Käsinukkejen kautta pystyimme käsittelemään arkoja asioita, esim. kiusaamista. Tämän kautta lasten oli myös helpompi jutella asioista mitkä eivät olleet heille niinkään tuttuja. Tuokioissa käytimme erilaisia menetelmiä kuten draamaa ja kuvataidetta.

Viimeisen tuokion pidimme joulukuussa juuri enne joululomia. Keväällä eri syiden takia emme päässeet tekemään kirjallista työtä paljoa. Sovimme, että kirjoitamme kesän aikana työtä ja tekisimme työn loppuun vasta syksyllä.

9.1 Tuokiot

AIKA	AIHE	TOTEUS	TAVOITTEET
29.11.2012	Tutustuminen	Tutustumisleikit, Lapsiin tutustuminen Toimintavihkosen tekeminen	Tehdä itsemme tutuksi lapsille ja lapset tutuksi meille. Käydä läpi mitä tuokiot tulevat sisältämään ja mitä aiheita tullaan käsittelemään

4.12.2012	Eri maiden leikit ja lasten elämä	Leikkejä erimaista Kulttuureihin tutustuminen	Tutustuminen erilaisiin kultteihin tarinoiden, kuvien ja leikkien kautta.
5.12.2012	Monikulttuurinen Suomi	Monikulttuuriseen Suomeen tutustuminen	Tuoda esille kuinka paljon eri maalaisia ihmisiä Suomessa elää.
12.12.2012	Kiusaaminen ja sen käsittelyt	Kiusaamisen käsittely sadun kautta (Ruman ankanpoikanen)	Tuoda esille kiusaamistilanteita ja purkaa niitä. Opetella käsittelemään kiusaamistilanteita. miten niissä tulisi toimia. Näyttää lapsille, että kiusaaminen on väärin.
13.12.2012	Makujen maailma	Eri maiden ruokien maistelu	Kulttuurit tutuksi makujen kautta. Tutustuminen uusiin makuihin
17.12.2012	Maailman ihmiset	Maailma lasten silmin	Esille tuominen maailman erilaisuuden. Lasten näkemysten esille tuominen millaista elämää eletään ympäri maailmaa.
19.12.2012	Arviointi	Diplomien jakaminen Arvioinnin kerääminen	Edellisten tuokioiden muistelu. Lasten palkitseminen tuokioihin osallistuminen. Tarkeemman arvioinnin kerääminen lapsilta.

Taulukko 1 Toiminnan toteutus

Suunnittelimme tuokiot niin, että ne palvelisivat meidän ammatillista kehittymistä ja lasten oppimista. Tuokiot pidettiin suurimmaksi osiksi päiväkodin salissa. Tarpeen tullen käytimme myös pientäikeittiötä ja toista pientilaa. Tuokioita oli yhteensä seitsemän, jokainen tuokio kesti noin 45-90min. Tuokioissa käsiteltiin suvaitsevaisuutta, kiusaamista, ennakkoluuloja ja erilaisuutta. Tuokioissa käytimme erilaisia toiminnallisia menetelmiä, joita olemme avanneet toiminnalliset menetelmät kappaleen alle.

9.2 Tutustuminen

Ensimmäisellä tuokiokerralla tutustuimme lapsiin ja kerroimme miksi olemme tulleet päiväkotiin ja mitä aiomme tehdä heidän kanssaan. Ensimmäinen tuokiokerran tavoitteena oli johdattaa lapset suvaitsevaisuus-aiheen pariin sekä tehdä meidät tutuksi lapsille. Henkilökohtaisena tavoitteenamme oli huomioida kaikkia lapsia ja soveltaa aihettamme niin, että se olisi helposti lähestyttävä ja ymmärrettävä juuri näille lapsille. Aluksi kerroimme lapsille itsestämme ja keitä me olemme ja miksi olemme nyt päiväkodissa heidän kanssaan. Mukanamme olivat käsinuket, jotka toimisivat tuokioiden punaisena lankana. Esittelimme lapsille Simo siilin ja Patu papukaijan, ja kerroimme käsinukkejen tarinan ja miksi he ovat täällä meidän kanssaan.

Otimme alkuun pari tutustumisleikkiä, sillä niiden avulla saisimme heti kontaktia lapsiin. Myös jokainen lapsi pääsisi heti mukaan ja esille kertomalla jotain itsestään. Aloitimme helpolla palloleikillä, jossa lapsi heittää pallon toiselle ja kysyy siltä jolle heitti jonkun kysymyksen, mitä haluaa tietää toisesta, esimerkiksi mikä on lempiruoka? Toinen tutustumisleikki jota leikimme lasten kanssa oli. Jokainen lapsi pääsi mukaan ja sai kertoa itsestään jotain.

Tutustumisleikkien jälkeen aloimme lasten kanssa tehdä toimintavihkoja. Kerroimme lapsille mitä varten teemme vihkon ja mitä siihen tulee. Jokainen lapsi sai tehdä oman vihkon. Lapset askartelivat innoissaan ja suunnittelivat omaa vihkoa. Askartelun lomassa juttelimme lasten kanssa. Yritimme jutella tasapuolisesti jokaisen lapsen kanssa. Keskustelimme lasten kanssa niistä aiheista mistä he halusivat puhua, sillä tarkoituksenamme oli saada tietää millaisia lapset olisivat.

Kun vihkot olivat valmiit, niin lapset saivat esitellä niitä toisillensa ja kertoa miten olivat koristelleet niitä ja mitä olivat piirtäneet ja miksi. Tämän jälkeen lapset saivat kertoa missä maissa he olivat käyneet. Halusimme saada lasten välille keskustelua eri maista ja niiden erilaisista kulttuureista ja tavoista. Kyselimme lapsilta mikä maissa oli erilaista tai samanlaista kuin Suomessa, mikä oli hassua tai outoa ja mikä jäi mieleen. Tarkoituksenamme oli saada lapsia pohtimaan miten erilaisia jotkut maat ja kulttuurit voivat olla, mutta silti niissä voi olla

paljon samaakin kuin Suomessa ja suomalaisessa kulttuurissa. Meillä oli mukana eri maiden lippujen kuvia ja lapset saivat liimata sen maan kuvan jossa on käynyt omaan vihkoon. Lapset myös saivat kertoa missä maassa haluaisivat käydä ja miksi, ja saivat sen kuvan liimata myös vihkoon.

Tuokion loppuksi kerroimme lapsille mitä aiomme tehdä ensi kerroilla ja mitä aiheitamme aiomme käsitellä. Otimme lapsilta palautteen pitämästämme tuokiosta. Jos tykkäsi tästä kerhasta, niin piti pomppia, jos ei tykännyt niin piti mennä kyykkyyyn ja jos ei osannut sanoa niin piti pysyä paikallaan.

Mielestämme ensimmäinen kerta meni ihan hyvin. Kaikki lapset eivät olleet paikalla, yksi tyttö puuttui. Lapset tulivat uteliaina paikalla ja näyttivät kiinnostuneilta. Paikalla tuli myös koko tuokion ajaksi seuraamaan yksi lastentarhaopettaja. Jo heti alussa huomasimme ketkä lapsista olivat puheliaita ja ketkä vähän hiljaisempia ja ujoja. Pyrimme koko ajan tasapainotamaan tilannetta niin, että myös hiljaisemmat lapset saivat puhua ja pääsisivät mukaan. Koimme onnistuneemme tässä ihan hyvin, vaikka luonnollisesti äänekkäämmät lapset olivat enemmän esille. Kiinnitimme enemmän huomiota poikiin, sillä pojat olivat enemmän äänessä ja halusivat enemmän puhua ja kertoa, ja vastasivat kysymyksiimme herkemmin kuin tytöt.

Pidimme tuokiota päiväkodin salissa ja mielestämme sali oli tähän tuokioon sopiva. Lapset kuuntelivat hyvin ja heitä oli helppo ohjata. Ryhmä ei ollut hiljainen ja heidän kanssaan sai keskustelua aikaiseksi. Pidimme tuokion aamulla ja lapset jaksoivat keskittyä mielestämme hyvin.

Käsinukkejen käytön emme kokeneet kovin luontevana, koska huomasimme, että lapset eivät olleet niistä kovin kiinnostuneita. Syynä tähän saattaa olla lasten ikä. Käsinuket ehkä toimisivat enemmän vähän pienempien lasten kanssa. Toinen syy oli, että emme olleet aikaisemmin ikinä käyttäneet käsinukkeja ja ensimmäinen kerta oli vähän vaikeahko, vaikka ennen tuokiota harjoittelimmekin. Tarkoituksenamme olisi panostaa ensi kerralla käsinukkeihin enemmän.

Lapset näyttivät viihtyvän tuokion aika hyvin, joten heidän antama palaute yllätti meidän. Suurin osa lapsista, eli kaikki pojat vastasit, että eivät tykänneet tuokiosta ja pari tyttöä ei osannut sanoa. Kun kysyimme lapsilta miksi he eivät tykänneet, niin vastaukseksi saimme, että olisi pitänyt olla fudista ja enemmän leikkiä. Tuokiotamme sivusta seurannut opettaja oli kuitenkin sitä mieltä, että lapset tykkäsivät ja viihtyivät ensimmäisessä tuokiossa. Hänen mielestään pojat ottivat palautteen leikistä ja kun yksi meni kyykkyyyn, niin kaikki menivät. Meidän mielestämme ensimmäinen tuokio meni hyvin, sillä saimme viritettyä lasten kanssa keskustelua eri kulttuureista ja niiden erilaisuudesta.

9.3 Eri maiden leikit ja lasten elämää

Toisella kerralla tutustutimme lapset eri maiden leikkeihin ja lasten elämään. Tavoitteenamme oli avartaa lasten tietoisuutta muiden maiden lasten elämästä ja siitä kuinka paljon se voi poiketa suomalaisten lasten elämästä. Ne asiat, joita suomalaiset lapset pitävät itsestään selvyytenä eivät välttämättä ole sitä muille lapsille. Joidenkin maiden lasten elämä voi olla hyvinkin vaikeaa ja jopa karua, esimerkiksi sodan ja köyhyyden takia. Halusimme tuoda esiin enemmän positiivisia asioita lasten elämästä kuin negatiivisia. Jotta lapset oppisivat paremmin ja tuokiosta ei tulisi liian luentomainen pienille lapsille, opetimme asiat leikin avulla. Oma tavoitteemme tuokiolle oli opetella ja harjoitella sitä, kuinka lapsille voi opettaa leikin avulla.

Tuokion aloitimme käsinukeilla. Kerroimme lapsille, että Patu-papukaija on käynyt monissa maissa ennen Suomeen tuloa ja nähnyt paljon erilaisia lapsia, ja nyt Patu haluaisi kertoa eri maista ja lapsista päiväkodin lapsille. Meillä oli mukana korit, jossa oli eri maiden esineiden kuvia. Ne edustivat niitä maita, joissa Patu oli käynyt. Jokainen lapsi sai nostaa yhden kortin, jonka jälkeen kerroimme kuvan esineestä mikä se on ja mihin sitä käytetään. Otimme maiksi Venäjän, Somalian, Etelä-Afrikan, Kiinan, Afganistanin, Intian ja Romanian. Venäjän ja Somalian otimme siksi, että ne ovat meidän kotimaamme ja muut maat valitsimme siksi, että niistä maista löytyi hauskoja leikkejä, jotka halusimme opettaa lapsille. Sen jälkeen kun olimme kertoneet lyhyesti kuvasta, niin näytimme lapsille kuvia sen maan lapsista ja kerroimme samalla millaista on lapsien elämä. Meillä oli apuna videotykki, jonka kautta näytimme kuvia. Tämän jälkeen leikimme valitun maan leikin. Leikimme leikin niin monta kertaa, että jokainen lapsi sai olla "johtaa" leikkiä jos leikin kulku sitä vaati, esim. olla hippa. Jotkut leikit olivat suositumpia kuin toiset, ja niitä leikimme pidempään.

Suurimmaksi osaksi leikeistä otimme internetistä. Somalian ja Venäjän leikit ovat meidän lapsuudessa leikkimiä leikkejä, joten ne tulevat omista muistoista. Lapset olivat hyvin paljon kiinnostuneet ja halusivat toistaa perässä esimerkiksi somalialaisen lorun.

Kiinalainen leikki:

Lohikäärmeen häntä

Leikkijät menevät jonoon ja ottavat edessä olevaa lantiolta tiukasti kiinni. Jonon ensimmäinen on lohikäärmeen pää ja viimeinen häntä. Lohikäärmeen pää yrittää syödä hännän eli saada sen kiinni. Jono ei saa missään leikin vaiheessa katketa. Kun pää saa hännän kiinni, hän siirtyy jonon viimeiseksi eli uudeksi hännäksi ja jonossa toisena ollut ryhtyy puolestaan pääkiksi.

Intialainen leikki:

Noidan tait

Yksi leikkijöistä on noita, joka saa liikkua miten vain. Kaikki leikkijät ovat noidan taian vallassa. Kun noita hyppii, pomppii, juoksee tai tekee mitä hyvänsä, kaikkien on matkittava häntä. Noidalla on kädessään taikakeppi. Kun hän pudottaa kepin, lumous särkyy ja kaikki voivat juosta karkuun. Noita yrittää saada jonkun juoksijoista kiinni. Kiinnisaadusta tulee taas noita ja leikki jatkuu.

Romanialainen leikki

Kili kili pukki -leikki

Tarvitaan noin 10 leikkijää. Lapset seisovat piirissä, yksi valitaan kilipukiksi. Lapset sanovat: "kili, kilipukki, vanha vuohipukki! Kuinka monta sarvea pukilla on tallella?" Kilipukki kiertää piirin ulkopuolella. Lopun loputtua kilipukki pysähtyy kohdalla olevan lapsen taakse ja näyttää lapsen pään yläpuolella sormia yhdestä viiteen. Lapsen on arvattava sormien lukumäärä. Oikein arvattuaan hän pääsee kilipukiksi

Eteläafrikkalainen leikki

Herra Leijona

Yksi lapsista on Herra Leijona. Muut seisovat huoneen / kentän toisella laidalla, Herra Leijona vastakkaisella laidalla. Osallistujat kyselevät yhteen ääneen leijonalta: "Paljonko kello on, Herra Leijona?" Leijona vastaa: "Vielä ei ole aika."

Muutaman kyselykerran jälkeen leijona vastaa: "NYT!" Silloin muut lähtevät juoksemaan leijonan suuntaan. Leijona yrittää ottaa muita kiinni ja kiinni jääneet jäävät vangeiksi. Sekä leijona että osallistujat juoksevat aina eteenpäin.

Leijona ei saa kääntyä tulosuuntaansa.

Leikki jatkuu, kunnes kaikki ovat jääneet vangeiksi. Jos leijona ei saa ketään kiinni kolmella kerralla, on leijona sairas ja tilalle valitaan uusi leijona. Jos taas leijona on liian etevä, tulee hänen saada jokaisella kerralla vähintään kolme osallistujaa kiinni.

Afganistanilainen leikki:

Doorkeeper

Leikkijät seisovat ympyrässä jalat erillään. Yksi leikkijöistä on piirin keskellä. Piirin keskellä oleva leikkijä yrittää saada vieritettyä pallon jonkin leikkijän jalkojen välistä. Leikkijät voivat estää tämän laittamalla nopeasti jalkansa yhteen kun pallo tulee heitä kohti. Se, jonka jalkojen välistä pallo pääsee läpi, tulee keskelle ja yrittää vuorostaan saada palloa jonkun jalkojen välistä läpi.

(Leikit: Toivonen 2010: 29&82)

Somalialainen leikki:

Kuukunlamina

Leikkijät istuvat kaikki lattialle. Lapset laittavat jalat suoraan eteen. Loruttuja aloittaa lorun Kuukunlamin lamina tobaraka sata uuna bariyaa siyeetanas wecala baxaya. Samalla kun laskeaan lorua, lasketaan myös lasten jalkoja. Sen kohdalle jolle tulee "Baxaya" eli lähtee pois.

Se lapsi ottaa yhden jalan pois. Tätä samaa lorua toistetaan niin kauan, että jäljelle jää yksi lapsi. Tämä viimeinen lapsi on sitten voittaja.

Venäläinen leikki:

Syötävää, ei syötävää

Leikkijät seisovat ringissä ja ringin keskellä on leikin johtaja, jolla on pallo kädessä. Johtaja heittää pallon jollekin ringin leikkijöistä ja samalla sanoo jonkun syötävä tai ei syötävän asian nimen. Jos leikin johtaja sanoo esimerkiksi kakku, niin se jolle pallo heitetään, pitää saada se kiinni. Jos asia ei ole syötävä, esimerkiksi auto, niin pallo pitää lyödä takaisin johtajalle. Leikin johtaja vaihtuu silloin, kun leikkijä ottaa pallon kiinni vaikka asia ei ole syötävä, tai lyö pallon takaisin syötävän asian kohdalla.

Tuokion lopuksi lapset saavat piirtää tuokiovihkoon mitä heille on jäänyt mieleen muiden maiden lasten elämästä. Jos pussista on nostettu kuvia, niin lapset saavat liimata omaan vihkoon sen kuvan, jonka ovat nostaneet.

Lapset olivat tästä kerrasta innoissaan, koska mukana oli leikkiä, jota he olivat toivoneet viime kerralla. Paikalla oli viisi lasta. Tälläkin kertaa koko tuokion ajan lastentarhaopettaja seurasi sivusta. Tuokion pidimme salissa, mikä oli leikkien kannalta hyvä paikka, mutta ei videotykin. Sitä piti varoa, vaikka se olikin reunassa. Lapset olivat kiinnostuneita kuvista ja kuuntelivat kun kerroimme niistä ja sen jälkeen muiden maiden lapsista. Kun olimme leikkineet pari leikkiä, niin lapset olivat enemmän kiinnostuneita leikeistä kuin kuvista ja kertomistamme asioista. Myös videotykki vei lasten huomiota ja keskittymiskykyä. Puolivälissä tuokiota lapset alkoivat käydä levottomiksi, eivätkä olisi jaksaneet kuunnella, vaan kyselivät milloin alkaisimme leikkiä. Selitimme lapsille, että ennen leikkiä kertoisimme heille mistä leikki on peräisin ja ketkä sitä leikkivät. Emme saaneet kerrottua kaikkien valitsemiemme maiden lapsista ja yksi leikki jäi leikkimättä, sillä lapset alkoivat olla levottomia eivätkä enää jaksaneet kuunnella ohjeita. Päätimme siksi jättää yhden maan pois.

Leikkien kannalta tuokio oli onnistunut, sillä lapset tykkäsivät niistä todella paljon. Meitä jäi kuitenkin harmittamaan se, että lapset eivät olleet niin kiinnostuneita kuulemaan muiden maiden lapsista. Olimme panostaneet visuaaliseen puoleen, jotta pelkkä kertominen ei olisi niin tylsää. Olisimme toivoneet, että lapset olisivat kyselleet enemmän eri maiden lapsista ja heidän elämästään. Videotykki ja tietokone veivät paljon lapsien huomiota kun kerronnalta ennen leikkiä. Toinen vaihtoehto videotykin tilalle olisi ollut tavalliset kuvat. Tämän vaihtoehdon hylkäsimme, koska meillä ei ollut mahdollisuutta isoihin värikuviin ja mustavalkoiset olisivat olleet meidän mielestämme tylsiä.

Onnistuimme mielestämme pitämään tuokion ihan hyvin, vaikka lapset olivatkin lopussa aika levottomia. Mielestämme onnistuimme tavoitteisamme ihan hyvin, vaikka ne eivät toteu-

tuneetkaan täydellisesti. Saimme kasvatettua vähän lasten tietoutta siitä, millaista lapsen elämä voi olla toisessa maassa. Ainakin alkutuokion asiat jäivät lasten mieleen, mutta lopputuokiosta lapset eivät enää jaksaneet keksittyä, joten ne asiat luultavasti menivät ohi korvien. Todennäköisesti leikkien takia lapset tulivat levottomiksi kun saivat juosta ympäri salia, eivätkä enää malttaneet istua paikoillaan. Palaute oli kuitenkin hyvää. Kaikki lapset tykkäsivät tuokiota, paitsi yksi tyttö joka ei osannut sanoa. Lasten mielestä tuokio oli kiva, koska siinä oli leikkiä.

Tälläkin kertaa käsinuket jäivät syrjään. Käytimme niitä alussa, kun johdattelimme lapsia tuokion teemaan, mutta leikkien välissä ne jäivät. Lapsia piti ohjata ja komentaa koko ajan, etenkin tuokion lopussa, joten käsinuket unohtuivat. Tälläkään kertaa lapset eivät olleet meidän mielestämme kovin innostuneita käsinukeista, joten päätimme käyttää niitä jatkossa vain tuokioiden alussa, kun esittelemme lapsille tuokion aihetta.

9.4 Monikulttuurinen Suomi

Kolmannella kerralla käsittelimme monikulttuurista Suomea. Piirsimme edellisenä päivänä ison Suomen kartan, jonka olisi tarkoitus valmiina esittää monikulttuurista Suomea. Otimme mukaan paljon lehtiä, joista lapset saivat leikata ihmisten kuvia ja liimata ne Suomen karttaan. Liimatut ihmiset olivat Suomeen muuttaneita ulkomaalaisia. Lapset saivat sitten keksiä ja kertoa leikkaamistaan ihmisistä ja heidän elämästään, kuten mistä maasta he ovat tulleet ja millainen oli heidän kotimaansa, kuka henkilö on ja minkä ikäinen, opiskeleeko vai käykö hän töissä, millainen on hänen ystäväpiirinsä ja perheensä. Tarinan rajana olisi vain lasten mielikuvitus.

Tavoitteinamme lapsille oli näyttää, että erilaisuus on rikkaus. Suomi on iso maa ja tänne mahtuu asumaan paljon erilaisia ja eritaustaisia ihmisiä. Halusimme harjaannuttaa lasten mielikuvitusta ja tukea heitä kertomaan. Halusimme, että jokainen lapsi pääsee esille ja kertomaan omaa näkemystään ja tarinaa, siitä millainen maahanmuuttaja voi olla. Samalla kuulisimme millaiseksi lapset mieltävät Suomeen muuttaneet ihmiset. Itsellemme asetimme tavoitteiksi opetella kertomaan

Tuokiossa oli mukana 6 lasta. Tätäkin tuokiota seurasi koko ajan lastentarhanopettaja. Lapset tulivat tuokiolle mielellään ja kyselivät mitä tänään tehtäisiin ja olisiko taas leikkejä. Kerroimme lapsille, mitä me tällä kertaa käsittelisimme. Kun pojat kuulivat, että tällä kertaa olisi askartelua, niin heidän mielenkiintonsa laski. Etenkin yksi poika kertoi, että ei tykkää askartelusta. Kerroimme, että kyseessä on vähän erilaista askartelua kuin yleensä ja näytimme lapsille Suomen kartan. Muistutimme lapsia edellisen kerran tuokiosta, jossa kerroimme

heille eri maalaisista lapsista. Nyt pyysimme lapsia miettimään millaisia ihmisiä on muuttanut Suomeen ja leikkaamaan heidän kuvansa, jonka jälkeen liimaisimme ne Suomen karttaan.

Lapset alkoivat selaillla lehtiä ja etsiä heitä kiinnostavia kuvia. Etenkin pojat alkoivat etsiä sellaisia kuvia, jotka kiinnostivat heitä, mutta eivät liittyneet tehtävän antoon. Pojat olivat erittäin kiinnostuneita jalkapallosta ja leikkasivat omien lempijalkapalloilijoiden kuvia ja juttelivat paljon niistä. Annoimme poikien leikata kuvia, sillä jalkapalloilijat olivat ulkomaalaisia. Samalla juttelimme lasten kanssa, miksi he leikkaavat juuri näitä kuvia.

Kun kaikki olivat saaneet leikattua tarpeeksi kuvia, niin keräennyimme ison Suomen kartan ympärille. Lapset saivat alkaa liimaamaan leikkaamiaan ihmisiä karttaan. Liimaamisen jälkeen sanoimme lapsille, että nyt meillä on monikulttuurinen Suomi, jossa on eri maista muuttaneita ihmisiä. Kerroimme lapsille, että Suomeen on muuttanut monia ihmisiä eri maista, joilla on ollut hyvin erilaisia elämäntilanteita. Sanoimme lapsille, että nyt he voivat keksiä leikkaamilleen ihmisille tarinan. Lapset saivat ensiksi näyttää toisillensa leikkaamiaan kuvia ja sen jälkeen päättää kenestä haluaisivat kertoa. He voivat kertoa esimerkiksi mikä on hänen leikkaaman ihmisen nimi, mistä maasta hän on muuttanut Suomeen ja miksi, mitä hän tekee Suomessa; opiskeleeko vai käykö töissä, millainen on hänen perheensä ja niin edespäin. Vain lasten mielikuvitus olisi rajana.

Tehtävä osoittautui kuitenkin paljon haastavammaksi kuin osasimme kuvitella. Lapsilla oli hankaluksi keksiä mitään kerrottavaa ihmisistä ja jouduimme auttamaan heitä paljon. Saimme johdatella lapsia koko ajan keksimään ja kertomaan tarinaa. Esimerkiksi ehdottelimme eri maita mistä henkilö on voinut tulla ja mitä tekemään, opiskelemaan vai töihin ja miksi. Jouduimme viemään lapsen tarinaan koko ajan eteenpäin kyselemällä heidän leikkaamastaan henkilöstä. Kukaan lapsista ei osannut kertoa ja keksiä hahmostaan tarinaa ilman meidän apua.

Tuokion loppuksi keräsimme lapsilta palautteen. Kysyimme lapsilta mitä he tykkäsivät pitämässämme tuokiosta, oliko se kiva vai tylsä. Kaikki lapset vastasivat, että tuokio oli ollut tylsä. Kun kysyimme miksi, niin saimme pojilta samanlaisen vastauksen kuin useimmilla muillakin palautekerroilla, eli siksi kuin ei ollut futista. Myös askartelu teki heidän mielestään tuokiosta tylsän. Kun kysyimme tytöiltä miksi he eivät tykänneet tuokiosta, niin tytöt eivät osanneet kertoa syytä tai vain sanoivat tylsää. Meistä lasten palaute tuntui oudolta siksi, että lapset aina tulivat innoissaan tuokiolle ja osallistuivat toimintaan eikä kukaan koskaan sanonut, ettei halua tehdä jotakin. Tämän kertainen lasten palaute kertoi meille sen, että lapset pitivät tuokion loppuosaa liian hankalana ja vaikeana, koska he eivät saaneet kerrottua tarinaa maahanmuuttajasta.

Lastentarhanopettajan palaute oli positiivista, mutta hänellä oli muutamia ehdotuksia siihen, miksi tuokion ei mennyt ihan suunnittelemaamme tavalla. Ryhmämme lapsilla ei ole käsitystä millaista on maahanmuuttajan elämä, sillä heidän tuttavapiirissä ei ole sellaisia. Kerroimme lapsille tuokion puolesta välissä mitä maahanmuuttaja tarkoittaa kun jotain ihmistä kutsutaan sillä nimellä, mutta eivät osanneet itse kertoa sellaisesta ihmisestä. Meidän olisi ollut hyvä lastentarhanopettajan mielestä keksiä itse tarina jostain hahmosta ja näyttää näin lapsille mallia. Meidän mielestämme ehdotus oli erittäin hyvä, sillä näin lapset saisivat mallin jonka avulla he pystyisivät keksimään oman tarinan. Ideamme oli, että lapset käyttäisivät hyödykseen edellistä kertaa, jolloin leikkien lomassa kerroimme heille muiden lasten elämästä. Toivoimme, että niiden tietojen perusteella lapset olisivat keksineet omille leikkaamilleen hahmoilleen tarinan. Emme kuitenkaan muistaneet kerrata viime kertaa lasten kanssa ennen tarinoiden keksimistä, eikä niin pienet lapset vielä osaa yhdistää tällaisia asioista toisiinsa jos aikuinen ei sano ja opasta.

Tuokio ei onnistunut sillä tavalla kuin olimme suunnitelleet, mikä oli meidän oma virheemme. Koimme tuokion jälkeen, että tavoitteemme eivät toteutuneet. Emme saaneet lapsia mukaan kuvittelemaan monikulttuurista Suomea. Suurin syy miksi tehtävä ei onnistunut, oli se, että tehtävä oli liian haasteellinen sen ikäisille lapsille ja se olisi sopinut enemmän ala-asteelle. Myös käsinuket jäivät melkein kokonaan pois tällä kertaa. Esittelimme tuokion Patun ja Simon avulla, mutta muuten emme käyttäneet käsinukkeja, koska koimme niiden olevan tarpeettomia tuokion loppua ajatellen ja koska lapset eivät olleet kovin innostuneita niistä.

9.5 Kiusaaminen ja sen käsittely

Neljännellä kerralla käsittelimme lasten kanssa kiusaamista ja siihen liittyviä tunteita. Tuokion tarkoituksena oli pohtia erilaisuutta ja kiusaamista. Halusimme, että lapset muistelisivat millaisia tunteita tulee esille kiusaamistilanteissa ja miltä tuntuu kun joutuu itse kiusatuksi. Tunteiden kautta halusimme muistuttaa lapsille kuinka ikävää kiusaaminen on, ja että kenenkään ei pitäisi kokea sellaista. Jokainen ihminen on omanlainen yksilö, eikä erilaisuus muista oikeuta kiusatuksi tulemistä. Tavoitteenamme oli saada lapset ymmärtämään omien kokemusten kautta miten ikävää ja satuttavaa kiusaaminen voi olla.

Halusimme käydä tuokion läpi draaman keinoin. Kummallakaan meistä ei aikaisemmin ollut kokemusta draamakasvatuksesta. Tavoitteemme itsellemme oli saada tuntumaan draamakasvatukseen yksinkertaisten leikkien ja tilanteiden kautta. Mielestämme draama soveltui hyvin lasten kanssa toimimiseen, sillä sen avulla pystyi käymään läpi vaikeita tilanteita ja aiheita, kuten kiusaamista. Halusimme pitää meidän draamatoiminnan yksinkertaisena vähäisen kokemuksemme takia. Otimme mukaan kaksi draaman kautta toteutuvaa tilannetta. Se tuntui

meistä sopivalta määrältä. Halusimme, että aikaa jäisi riittävästi myös keskusteluun ja pohdintaan lasten kanssa jokaisen tilanteen jälkeen.

Luimme lapsille aluksi Kevin Crossley-Hollandin Ruman ankanpoikasen, joka perustui Hans Christian Andersenin samannimiseen satuun. Valitsimme juuri tämän sadun siksi, koska päiväkodissa kerrottiin, että he eivät ole lukeneet satua päiväkodissa. Satu sopi mielestämme erinomaisesti kiusaamisteemaan, koska satuun on helppo samaistua ja se on erittäin koskettava. Sadussa tiivistyvät ne teemat, joita käsittelimme tuokiolla, kuten erilaisuus, yksinäisyys ja kiusaaminen. Riskinä oli, että satu olisi erittäin tuttu lapsille, mikä vähentäisi heidän kiinnostusta satuun. Satu olisi johdatus tuokioon, jonka jälkeen aloittaisimme toiminnan.

Satua käsittelimme lukemisen jälkeen leikin avulla. Meillä olisi iso lakana tai peitto, jonka laittaisimme lapsen päälle. Lapsi saisi olla lakanan alla yksin tai ohjaajan kanssa jos niin haluisi. Lapsi olisi ankanpoikainen, joka on piilossa esim. kiven takana. Muut lapset ja ohjaaja kävelisivät piirissä "kiven" ympärillä, jonka takana ankanpoikainen on piilossa. Ohjaaja kuiskuttelee ja päivittelee erilaisia asioita ankanpoikasesta, jotka erottavat sen muista ankanpoikasista, kuten esimerkiksi "Onpa sillä isot räpylät", "Miten harmaa ja ruma se onkaan" ja "Se in NIIIN erinäköinen kuin muut ankanpoikaset". Muut lapset kuiskuttelevat samat asiat ohjaajan perässä.

Tarkoituksena oli sanoa asioita ankanpoikasesta, jota lakanan alla oleva lapsi esittää, eikä lapsesta. Leikin tarkoitus on näyttää lapsille miten ikävää on toisen haukkuminen ja ikävien asioiden puhuminen. Lakanan alla olevan lapsen olisi tarkoitus samaistua rumaan ankanpoikaeseen ja sen tunteisiin, jota kiusaaminen aiheuttaa. Näin lapsi saisi tuntea miltä tuntuu olla kiusattu olematta kuitenkaan itse kiusaamisen kohde. Kun kaikki halukkaat lapset olisivat vuorotellen olleet rumia ankanpoikasia, niin käsittelisimme ja juttelisimme lasten kanssa kiusaamisesta aiheutuvista tunteista. Keskustelisimme lasten kanssa siitä miltä ankanpoikasesta tuntui ja siitä, että eivät kai lapset haluaisi, että kenestäkään muusta tuntuisi samalta.

Seuraavassa draamaleikissä käyttäisimme käsinukkeja. Näyttäisimme lapsille pienen näytelmän, jossa Simo-siiliä kiusaa hänen kaverinsa Keijo-kettu. Keijo ei halua leikkiä Simon kanssa, koska Simo on pieni, ujo ja arka, ja kieltää muitakin leikkimästä hänen kanssaan, jolloin Simo jää ihan yksin. Keijo myös heittelee Simoa pihalla lumipalloilla. Simo on yksinäinen ja hänellä on paha mieli, josta hän avautuu Patu-papukaijalle. Patu neuvoo Simoa kysymään apua lapsilta, jos nämä tietäisivät miten tilanne kannattaisi ratkaista. Lasten kanssa mietittäisiin yhdessä mikä oli nähdyssä tilanteessa väärin ja miten Simon ja Keijon olisi pitänyt toimia. Mietitään yhdessä ratkaisua miten Simo ei enää joutuisi kiusatuksi. Lapset saavat näyttää erilaisia ratkaisuja itse käsinukeilla.

Tarkoituksena olisi käsitellä lasten kanssa miltä tuntuu kun on joutunut kiusatuksi erilaisuuden takia. Keskustelemme lasten kanssa siitä miten kiusaamistilanteita voi käsitellä, miten niihin pitäisi suhtautua tai tehdä, jos itse huomaa kiusaamistilanteen. Lapset saavat myös kertoa omia kokemuksia kiusaamistilanteista ja siitä, kuinka ne ratkaistiin.

Paikalle tuli neljännellä kerralla vain neljä lasta. Muutama lapsi oli kipeänä ja jotkut lapset oli haettu aikaisemmin. Ajattelimme, että kun lapsia olisi tällä kertaa vähemmän, niin tuokio olisi rauhallisempi. Paikalle tuli myös seuraamaan lastenhoitaja koko tuokion ajaksi. Kerroimme lapsille tuokion alussa tämän kertaisen teeman, eli kiusaamisen, ja lapset näyttivät olevan kiinnostuneita, etenkin kun kerroimme, että mukana olisi leikkiä ja toimintaa. Esitimme lapsille Ruman ankanpoikanen sadun, joka oli lapsille tuttu. He olivat lukeneet sitä kotona. Aluksi lapset eivät olleet kovin kiinnostuneita sadusta, mutta kun yksi ohjaajista alkoi lukea satua, niin lapset hiljentyivät kuuntelemaan sitä. Pelkäsimme ihan turhaan, että lapset eivät jaksaisi kuunnella satua. Satu oli erittäin koskettava ja mukaansa tempaava ja lapset jakoivat hyvin kuunnella sen loppuun vaikka olivat lukeneet sen kotona monta kertaa.

Leikki ei innostanut lapsia niin paljon kuin satu. Vain yksi lapsi halusi mennä kokeilemaan miltä ankanpoikasesta tuntui. Yritimme saada myös muita lapsia innostumaan ja kannustimme heitä osallistumaan. Aihe oli arka, mikä saattoi vaikuttaa siihen, että vain yksi lapsi halusi kokeilla. Se lapsi, joka oli ollut "kiven" takana ruman ankanpoikasen kuvaile kokemusta kivana. Vaikka lapsi sanoikin, että kiusattuna oleminen oli kivaa, niin uskomme hänen ymmärtäneen kuinka pahalta ankanpoikasesta tuntui ja kuinka surullinen se oli kun kaikki puhuivat pahaa siitä. Lapsen vastaukseen vaikutti luultavasti se, että hän oli ainoa joka oli rumana ankanpoikasena ja ei halunnut puhua tunteistaan kaikkien edessä. Koska muut lapset eivät halunneet mennä peiton alle, niin yritimme keskustella lasten kanssa mahdollisimman paljon aiheesta ja tuoda heidän mielipiteitä esille.

Kyselimme lapsilta oliko heillekin käynyt samalla tavalla kuin rumalle ankanpoikaselle, ovatko he kokeneet kiusaamista ja miltä se tuntui. Kaikki lapset olivat kokeneet joutuneensa joskus kiusatuksi ja sanoivat sen tuntuneen pahalta ja ikävältä. Joku lapsista sanoi, että häntä ei haitannut esimerkiksi vanhemman sisaruksen kiusaaminen. Lapset kuitenkin ymmärsivät hyvin, että kiusaaminen on väärin ja tuottaa toiselle pahaa mieltä.

Esitimme lapsille pienen kiusaamistilanteen käsinukkejen avulla. Lapset kuuntelivat tilanteen hyvin. Näytelmän jälkeen lapset osasivat hyvin kertoa mitä näytelmässä oli tapahtunut ja mikä oli siinä väärin. Yritimme saada lapsia pareittain esittämään käsinukkejen avulla ratkaisun tilanteeseen, mutta he eivät halunneet, joten tilanteen purkaminen tapahtui suullisesti. Lapsista varmaankin tuntui helpommalta sanoa vastaukset, jotka he jo tiesivät kiusaamistilanteeseen. Olisimme myös itse voineet järjestää tilanteen toisin ja kannustaa lapsia kokeile-

maan jotain vähän erilaista kuin tavallista vuoropuhelua. Haluaisitko-sanan tilalla olisimme voineet käyttää nyt saatte-sanaa, jolloin kieltäytyminen ei olisi ollut niin helppoa. Lapset huomasivat hyvin, mitä väärää Keijo oli tehnyt. He kertoivat hienosti miten tilanne pitäisi ratkaista, yksi esimerkki oli aikuiselle kertominen. Lapset toivat erilaisia näkökulmia ja ratkaisuja kiusaamistilanteeseen. Keijon ja Simon tilanteen jälkeen puhuimme lasten kanssa heidän omista kiusaamistilanteista ja kyselimme miten he olivat ne ratkaisseet. Korostimme lapsille, että kun seuraavan kerran he joutuisivat sellaiseen tilanteeseen jossa olisi kiusaamista, niin he voisivat muistella tätä tuokiota ja täällä käsiteltyjä aiheita, ja heidän omia hienoja vastauksia kuinka toimia kiusaamistilanteissa ja tehdä samalla tavalla.

Koimme tuokion onnistuneen hyvin, vaikka kaikki ei mennytkään täydellisesti. Olisimme toivoneet, että lapset olisivat osallistuneet enemmän. Keskustelua syntyi kiusaamisesta ja tärkeimmät asiat tulivat esille, mutta saimme aika paljon kysellä lapsilta. He eivät olleet niin aktiivisia pohtimaan kiusaamista kuin olisimme toivoneet. Siihen saattoi vaikuttaa lasten levottomuus etenkin tuokion loppuvaiheessa. Lasten oli vaikea pysyä paikallaan ja he pyörivät paljon. Lastenhoitaja antoi tähän neuvoksi, että lapsilla olisi voinut olla jotkut istumalustat, mikä oli meidän mielestä hyvä neuvo, joka ei tullut meille mieleen ennen tuokiota. Myös iso sali saattoi vaikuttaa lasten liikkuvuuteen. Heitä oli niin vähän ja ympärillä oli paljon tilaa.

9.6 Makujen maailma

Viidennellä kerralla oli vuorossa tutustuminen erikulttuurien makuihin. Tuokion tarkoituksena oli tutustuttaa lapset erilaisten maiden makuihin. Halusimme lasten kokevan erilaisia makuja, mitä he eivät ole ennen maistaneet. Tuokiota varten olimme ostaneet erilaisia naposteltavaa etnisistä kaupoista. Meillä oli katkarapuspöytä, makeutettuja seesaminsiemeniä, Aasialaisia keksejä, päärynäomenaa ja persimoni hedelmää. Tarkoituksena oli yhdistellä maut toisen tuokion mukaan, missä leikimme erimaiden leikkejä. Ostamamme tuotteiden oli tarkoitus kuvastaa maita, joita käsittelimme, mutta kaikkien maiden makuja ei ollut saatavilla, joten teimme kompromissin ja käytimme niitä mitä löysimme ja lisäsimme muutamia erikoisia makuja mukaan.

Teimme lasten kanssa myös Valkosuklaa-jugurttimoussea ja mango-minttusalsa. Lapset saivat osallistua moussen tekemiseen pilkkomalla itse hedelmät, vatkaamalla kermavaahdon, pilkkomalla suklaan pienemmiksi osiksi ja yhdistämällä aineet keskenään. Lasten osallistuminen oli osa tutustumista kulttuureihin. Lapset pääsivät haistelemaan, tunnustelemaan ja maistamaan uusia makuja. Tällä tapaan varmistimme, että uusiin makuihin tutustuminen olisi mielekästä lapsille. Samalla lapset saivat tuntumaan siihen, että ruuan tuoksu ja maku eivät aina täsmää. Jokin mikä voi tuoksua erikoiselle voi yhtäkkiä maistua

hyvälle.

Suurimmaksi osaksi kaikki maut olivat lapsille ennestään tuntemattomia. Lapset kokeilivat rohkeasti uusia makuja, eivätkä he kieltäytyneet maistamasta. Osalle maut olivat liian vahvoja eivätkä he niistä tykänneet, samalla toisille maut maistuivat ja he innostuivat uusista mauista. Hedelmät olivat sellaisia makuja, joissa oli vähän jotain tuttu, joten ne eivät olleet pahoja lasten mielestä. Katkarapusipsit ja Aasialaiset keksit olivat niin voimakkaita, etteivät lasten makunystyrät olleet tottuneet sellaisiin makuihin. He olivat innokkaita, eivätkä suhtautuneet makuihin ennakkoluuloisesti. Joitakin makuja lapset olivat aikaisemmin maistaneet ja tiesivät, ettei maku ole heidän makuunsa, mutta silti lähtivät maisteluun mukaan. Me yritimme rohkaista lapsia maistelemaan uusia makuja osallistumalla myös itse maisteluun. Teimme myös lasten kanssa Valkosuklaa-jogurttimousse ja mango-minttusalsa. Tässä lapset saivat itse osallistua tekemiseen.

Valkosuklaa-jogurttimousse ja mango-minttusalsa

4 annosta

1 dl turkkilaista jogurttia

1 dl kuohukermaa

100 g valkosuklaata

Mango-minttusalsa

4 säilykemangoviipaletta

1 rkl hienonnettua minttu

Ota jogurtti huoneenlämpöön 15 minuutiksi. Vaahdota kerma. Sulata paloitettu valkosuklaa mikrossa tai vesihauteessa. Notkista jogurtti kulhossa ja sekoita joukkoon hieman jäähtynyt valkosuklaa. Nostele joukkoon kermavaahto. Pilko mangot ja sekoita hienonnetun mintun kanssa. Jaa valkosuklaa-jogurttimousse annoskulhoihin ja nostele päälle mango-minttusalsa. (Resepti: Yhteishyvä: Valkosuklaa-jogurttimousse ja mango-minttusalsa 2012)

Tällä tuokio kerralla lapsia oli vain kolme, joten tuokio oli paljon rauhallisempi. lapset jaksoivat keskittyä hyvin, koska he pääsivät touhuamaan paljon. Pienen osallistumismäärän ansiosta pystyimme keskittymään jokaiseen lapseen yksilöllisesti. Tämä oli tärkeää tällä kerralla, koska käytössä oli veitsiä millä pilkottiin, sähkövatkain ja mikroaaltouuni. Tällöin pystyimme opastamaan ja vahtimaan turvallisuutta tarkasti.

Koimme tämän tuokion hyvin onnistuneeksi. Tuokio sujuivat hyvin ja lapset olivat innostuneet siitä, että materiaalina toimi tällä kertaa ruoka-aineet. Lapset odottivat tätä tuokiota jo pitkään. Tuokio sujui hyvin pitkälti suunnitelmien mukaisesti. Tämä tuokio oli ainoa kerta, jolloin lastentarhan opettaja ei ollut seuraamassa tuokiota. Keskusteltuamme asiasta koimme tämän helpottavaksi. Makujen maalima-tuokio pidettiin pienessä keittiössä ja lapsia oli vähän, joten koimme tuokion intiimimmäksi kuin aikaisemmin. Lastentarhanopettajan sivusta seu-

raaminen tällä tuokiolla olisi rikkonut tuokion toimivuutta. Lapset kysyivät meiltä asioita, eikä tutulta sivustaseuraajalta niin, kuin oli aikaisemmissa tuokioissa käynyt. Lasten palaute tuokiosta oli kaikilta positiivinen. He pitivät tuokiosta, eikä heillä ollut mitään negatiivista sanottavaa tuokiosta. Annoimme lapsille Valkosuklaa-jugurttimoussea ja mango-minttusalsan reseptin ja rohkaisimme heitä kokeilemaan sitä myös vanhempiensa kanssa.

9.7 Maailma ihmiset

Kuudennella kerralla keskityimme siihen millaisia ihmisiä ympäri maailmaa on. Tämä kerta oli jatkoa kolmoskerralle, jolloin käsittelemme monikulttuurista Suomea. Silloin käsittelemme lasten kanssa millaisia ihmisiä Suomessa asuu. Tämän kerran tarkoitus oli miettiä lasten kanssa, minkälaisia ihmisiä ympäri maailmaa on. Aihetta lähdimme käsittelemään maailman kartan avulla. Olimme piirtäneet maanosien ääriviivat valmiiksi lapsille. Tarkoituksena ei ollut, että lapset osaisivat tai edes oppisivat eri maanosien nimet. Tarkoitus oli ensin keskustelemalla ja sitten antaa lasten väreillä ilmaista miten he näkevät omin silmän maailman.

Keskustelimme lasten kanssa heidän näkemyksestään miten he näkevät maailman eriosat. Minkälaisia ihmisiä asuu maapallossa missä päin maailmaa. Lapset saivat tuoda omaa ajatusmaailmaansa esille. emme keskeyttäneet lasten kertomuksia, koska he kertoivat siitä miten he ajattelevat ja näkevät maailman. Kuitenkin lasten jälkeen kerroimme, minkälaisia ihmisiä asuu missäkin maan osissa esimerkiksi minkä maalaisia, minkä uskoisi ja minkä näköisiä ihmisiä.

Keskusteltuamme jaoimme lapset ja maapallon kohteen osaan ja lapset pääsivät sen jälkeen värittämään sillä värillä, mikä heidän mielestään kuvaa tiettyä maan osaa. Kertasimme moneen kertaan lasille mikä oli tuokion tarkoitus, jotta he muistaisivat värittämisen tarkoituksen. Muistutimme, että he miettivätkin tarkoin miksi käyttävät tiettyä väriä tietyssä kohdassa, jotta he myöhemmin osaisivat kertoa myös muille sen, kun karttaa käydään läpi. Tarkoituksena oli myös tällä kertaa leikata ja liimata maanosat siniselle kartongille ja käydä lasten maailma läpi. Kuitenkaan se ei onnistunut, koska lasten työt olivat vähän märkiä, joten jätimme ne kuivumaan ja aika loppui kesken.

Tuokio sujui hyvin, lukuun ottamatta pientä levottomuutta mikä vallitsi tuokion aikana. Tuokio oli iltapäivällä, joten se saattoi edes auttaa keskittymisvaikeutta. Lapset olivat hyvin puheliaita ja jakoivat avoimesti omia ajattelutapoja, vaikka tarinat olivat toistensa jatkoja. Yhden lapsen kertoessa jotain seuraava yhdisti oman asiansa edelliseen, jolloin keskustelua syntyi helpommin ja lapsen oli helpompi kertoa omista mielipiteistä.

Mielestämme saimme toteutettua tuokion suunnitelmien mukaisesti. Lapset olivat hyvin puheliaalla tuulella, joten saimme toteutettua haluamamme. Ajan hallinta oli ainoa mieleen asia mitä olisi voinut parantaa tällä tuokio kerralla. Tälläkin kertaa sivusta seurasi yksi esikouluryhmän lastentarhanopettaja. Lastentarhaopettajan palaute oli positiivinen. Ainoa huomautus oli ryhmäjako. Hänen mielestä oikein jaettuna ryhmän levottomuus aste olisi voinut laskea huomattavasti.

9.8 Viimeinen kerta ja arviointi

Viimeisellä kerralla jatkoimme maailmankarttaa, mitä emme saaneet valmiiksi edellisellä kerralla. Tällä kertaa leikkasimme ja liimasimme kuivuneet maanosat siniselle kartongille ja siitä syntyi lasten omanlainen maailma ja miten he näkivät sen. Sininen kartonki kuvasti vesialueita maapallossa. Lapset saivat itse sommitella osat niihin kohtiin mihin se heidän mielestään kuuluivat. Toki autoimme heitä hieman hahmottamaan karttaa, mutta osasivat he jo laittaa osat oikeisiin kohtiin itsenäisesti. Valmiin työn laitoimme sivuun ja siirryimme tuokion arviointi osuuteen

Viimeisen kerran suurin tarkoitus oli käydä lasten kanssa läpi edellisiä tuokioita ja muistella mitä kaikkea on tehty, miten on tehty ja miksi on tehty. Tämä oli tärkeä käydä läpi, jotta asiat muistuisivat lapsilla mieleen myös tuokioiden jälkeenkin. Lapset saivat jokainen vuorollaan kertoa mitä he muistavat ja mistä he pitivät eniten. Samalla oli tärkeää antaa jokaisen lapsen kertoa mitä he olivat oppineet tuokioista. Kaikki muistivat hienosti aiheista mitä olimme käsitelleet ja kertoivat omat mielipiteensä niistä.

Oli mukava kuulla, että lapsille oli jäänyt mieleen aiheita mitä oli käsitelty, he myös osasivat pienten apukysymysten avulla kertoa miksi juuri nämä aiheet olivat meillä ja niiden tärkeydestä. Onnistuimme jättämään ”jäljen” lasten mieliin. Tämä vahvisti sitä, että olimme onnistuneet toimintaan asettamamme tavoitteet. Kaikissa edellisissä tuokioissa olimme ottaneet palautteen yleisesti koko ryhmän kesken. Tällä viimeisellä kerralla päätimme ottaa jokaiselta lapselta erikseen omat palautteet, jotta saimme jokaisen lapsen mielipiteet tuotua esille. Tähän päätökseen päädyimme, koska olimme havainneet, että lapset yhtyvät helposti toistensa mielipiteisiin. Halusimme, jokaisen rehellisen mielipiteen ja lapsella oli aikaa miettiä ilman toisten hoputtelemista. Toinen meistä pyysi lapsia yksi kerrallaan luokseen antamaan palautetta tuokioista. Tässä käytimme hymiöitä ja pyysimme myös muutamalla sanalla kuvailemaan. Seuraamassa ollut lastentarhanopettaja antoi myös suullisen palauttaan tuokion lopussa.

Arvioimme toimintaamme ja oppimistamme koko opinnäytetyön prosessin aikana. Kun aloimme tuokioiden suunnittelun lapsille, niin mietimme niiden soveltumista esikouluikäisille.

Halusimme tuokioidemme olevan sellaisia, että lapset oppisivat niistä, ja samalla heillä olisi kivaa. Lapset oppivat parhaiten leikin kautta, joten meidän oli muokattava tehtäviä esikoululaisille sopiviksi. Monet suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta koskevat tehtävät ja leikit joita löysimme, oli suunnattu koululaisille. Saimme mielestämme kuitenkin muokattua niistä sellaisia, jotka mielestämme sopivat teemaamme ja esikoululaisille. Käsitteinä suvaitsevaisuus on liian vaikea niin pienille lapsille. Mielestämme saimme kuitenkin tuotua suvaitsevaisuutta leikkeihin ja tehtäviin.

10 Opas tuokioiden pohjalta

Idea oppaan tekemisestä lähti siitä, kun mietimme miten vaikutamme päiväkodin suvaitsevaisuuskasvatukseen tuokioiden pohjalta. Halusimme jättää jonkinlaisen materiaalin päiväkodille, jotta he voisivat jatkaa teemaa myös tulevien esikoululaisten kanssa.

Toteutimme tuokioiden pohjalta oppaan. Oppaaseen on koottu kaikista seitsemästä tuokiosta omat toiminta kerrat. Oppaassa on annettu esimerkki tapa miten käsitellä suvaitsevaisuutta esikoululaisten kanssa. Oas on suuntaa antava Lastentarhanopettajille. He voivat soveltaa opasta oman mielensä mukaan.

Opas on kehitetty kahden käsinuken ympärille. niin kuin tuokiotkin ovat. Olemme antaneet myös internet-sivu vinkkejä ja myös kirjavinkkejä. vaikka opas on tuokioiden pohjalta toteutettu, emme laittaneet tuokioihin sellaisia asioita jotka eivät onnistuneet tuokioissamme. Tällä tarkoitamme sitä, että opas on niin sanotusti tuokioiden kehitetympi versio. Olemme poistaneet kohdat joissa oli kehitettävää ja korvanneet ne toisenlaisella toiminnalla. Tuokiomme alkavat tutustumisella, olemme jättäneet tämän pois oppaasta, koska oletetusti lapset ja aikuiset tuntevat toisensa jo entuudestaan

Oppaan toteuttaminen onnistui mielestämme hyvin. Saimme koottua haluamamme asiat oppaaseen ja uskomme sen palvelevan päiväkodin tarpeita. Toivomme myös, että päiväkotijakaa opasta lähialueen päiväkotien kanssa, jos he kokevat oppaan hyödylliseksi. (Opas liitte 2)

11 Arviointi

Arvioimme aina toimintaamme jokaisen tuokion jälkeen yhdessä lasten kanssa ja vielä erikseen. Myös paikalla seurannut ryhmän aikuinen antoi meille palautteen tuokion jälkeen. Lapsilta saamamme arvio toiminnastamme oli erittäin tärkeää. Kysyimme lapsilta palautetta leikkien ja välillä hymiöiden avulla. Kysyimme lapsilta palautteen usein niin, että esimerkiksi jos lapset tykkäsivät toiminnastamme, niin heidän piti hyppiä yhdellä jalalla, jos taas lapset eivät tykkäneet, niin mennä maahan kyykkyy. Kolmas vaihtoehto oli paikalla seisominen, jos ei osannut sanoa oliko kivaa vai ei. Vaihtelimme tehtäviä eri kerroilla. Joskus lasten piti

pompia yhdellä jalalla jos he tykkäsivät toimintakerrasta, tai mennä maahan makaamaan jos eivät tykänneet. Toinen arviointimenetelmä mitä käytimme, olivat hymynaamat. Koimme ne lapsille helposti ymmärrettäviksi. Iloinen naama kertoi siitä, että tykkäsi tuokiostamme, surullinen taas siitä, että ei tykännyt. Jos hymiön suu oli pelkkä viiva, niin se taas kertoi siitä, että ei osannut sanoa.

Kun lapset olivat antaneet arvioinnin toiminnastamme, niin vielä kysyimme heiltä miksi he olivat juuri sitä mieltä. Mikä toiminnassamme oli sellaista mistä he olivat tykänneet ja mikä taas sellaista mistä he eivät tykänneet. Kysyimme myös miksi he tykkäsivät juuri siitä asiasta tai miksi eivät tykänneet. Niiltä lapsilta jotka eivät osanneet kertoa, oliko toiminta kivaa vai ei, niin yritimme kysyä lisäkysymyksiä, kuten haluaisitko tulla vielä seuraavalle kerralla muukaan. Huomasimme pian, että lapset matkivat arvioinnissa toisiaan. Jos yksi poika meni maahan makaamaan, niin toinenkin meni. Yritimme painottaa lapsille, että heidän piti kertoa oma mielipide, eikä katsoa muilta mallia. Usein lapset myös valitsivat negatiivisen palautteen, ja kun heiltä kysyi syytä siihen, niin he eivät osanneet sanoa sitä. Usein syy pojilla oli se, että tuokioissamme ei pelattu jalkapalloa.

Viimeisten tuokioiden lopussa keräsimme palautteen lapsilta yksitellen, niin että he eivät nähneet toisten antamaa palautetta. Silloin tulokset olivat erilaiset. Suurin osa lapsista antoi positiivista palautetta. Jotkut pojat vastasivat edelleen, että tuokio ei ollut kiva, koska ei pelattu jalkapalloa. Lapsilta tuli myös rakentavaa palautetta, kuten leikkejä voisi olla enemmän. Meitä harmitti, että emme heti kahden ensimmäisen kerran jälkeen tajunneet kysyä lapsilta erikseen palautetta, koska silloin olisimme todennäköisesti saaneet monipuolisempaa palautetta.

Tärkeä palautteen antaja oli myös sivusta seurannut lastentarhanopettaja. Yleensä paikalla oli jompikumpi esikoulun lastentarhanopettajasta. Kaksi kertaa oli lastenhoitaja seuraamassa tuokiotamme. Yhden tuokion pidimme niin, että olimme keskenämme lasten kanssa. Saimme ryhmän aikuisilta positiivista sekä rakentavaa palautetta. Positiivinen palaute tuli usein lasten huomioon ottamisessa. Yritimme aina huomioida jokaista lasta, ja saada myös vähän ujommat lapset puhumaan ja jakamaan ajatuksia. Rakentavaa palautetta tuli ryhmän hallinnasta. Ryhmässä oli kaksi poikaa, jotka olisi kannattanut sijoittaa istumaan kauas toisistaan ja laittaa pari/ryhmä tehtävissä myös erikseen. Koimme, että saimme palautteen oikeista asioista. Palaute oli asianmukaista ja antoi parannusehdotuksia sellaisiin asioihin, jotka myös omasta mielestämme eivät menneet niin kuin olimme ne suunnitelleet. Palautteesta huomasimme, että lastentarhanopettajat olivat seuranneet hyvin tuokioitamme.

Halusimme myös kirjallisen palautteen tuokioittemme jälkeen. Saimme kirjallisen palautteen sähköpostiin. Olimme vähän pettyneitä siihen. Heti tuokioiden jälkeen palaute oli ollut yksityiskohtaista, ja sitä odotimme tälläkin kertaa. Palautteessa oli kirjoitettu lyhyesti samat

asiat kuin mitä meille oli kerrottu. Palautteessa kommentointiin enemmän tapaa miten toimme aiheen esille, esimerkiksi maailman ihmiset tuokiossa maanosat ovat liian suuri käsite esikoululaisille. Olisimme toivoneet saavamme kokonaisvaltaisen palautteen koko tuokioistamme ja myös suvaitsevaisuusaiheestamme. Olisimme toivoneet, että palautteesta olisi käynyt ilmi, miten suvaitsevaisuusaihe näkyi tuokioissamme ulkopuolisen silmin ja miten se vaikutti lapsiin. Vika oli myös meissäkin, sillä me emme antaneet erikseen kysymyksiä palautetta varten.

Arvioimme vielä itse omaa toimintaa aina jokaisen tuokion jälkeen. Pohdimme yhdessä mikä oli meidän mielestämme onnistunut pitämässämme tuokiossa ja mikä ei. Mietimme yhdessä miten voisimme ensi kerralla toimia paremmin. Kumpikin toi omia näkemyksiä ja havaintoja toiminnasta. Seurasimme toistemme tapoja toimia eri tilanteissa ja arvioimme toisiamme ristiin. Yhtenä arviointimenetelmänä käytimme dokumentointia. Sen avulla pystyimme näkemään oman toimintamme kokonaiskuvana. Kuitenkin molemmat pohdimme henkilökohtaista osaamistamme. Emme tehneet kirjallista itsearviointia, mutta sitä tulee peilattua itseään toiseen. Mietimme kuinka voimme kehittyä kumpikin yksilöllisesti samalla tavalla kuin parinakin. Huomattavissa oli se, että molemmat kehittivät työn edetessä yksilöinä samalla tavalla kuin myös parina.

12 Pohdinta

Tässä kappaleessa pohdimme työtämme. Millä tavalla asiat olisivat voineet mennä paremmin ja missä onnistuimme. samalla pohdimme työmme eettisyyttä ja ammatillista kasvua prosessin aikana. Tuomme esille myös miten työtämme voi jatkaa vielä ja missä opasta voi käyttää.

12.1 Eettisyys opinnäytetyössämme

Opinnäytetyössämme eettisyys tuli ensimmäisenä esille opinnäytetyösuunnitelmaa tehtäessä. Pohdimme sitä, että voimmeko käyttää päiväkodin nimeä opinnäytetyössämme tai edes suunnitelmassa. Kysyimme varmistaaksemme asiaa päiväkodinhenkilökunnalta. Henkilökunta oli sitä mieltä, että voisimme mainita päiväkodin nimeä suunnitelmassa mutta virallisessa opinnäytetyötä käyttäisimme nimitystä ”vantaalainen päiväkot”. Sovimme tämänlaisen järjestelyn, koska suunnitelma ei ole julkinen ja se jää vain koulun arkistoon kun taas virallinen opinnäytetyö laitetaan verkkoon kaikkien luettavaksi.

Ennen kuin lähdimme toteuttamaan opinnäytetyömme, haimme Vantaan sivistystoimesta tutkimuslupaa opinnäytetyöllemme. Saimme muutaman viikon päästä hakemuksen jättämisestä tutkimusluvan, joka oikeutti meitä jatkamaan opinnäytetyötämme toteutusta. Mietimme alussa kuinka lasten vanhemmat suhtautuvat opinnäytetyömme aiheeseen ja ovatko

he valmiit antamaan oman lapsen osallistua tuokioihimme. Kyseessä ollessa alaikäisiä lapsia velvollisuutemme oli kysyä myös vanhemmilta lupaa lapsen osallistumiselle. Samassa lupalapussa kysyimme vanhemmilta lupaa lapsen valo- ja videokuvaamiselle. Vanhemmat olivat hyvin avoimia asian suhteen ja saimme jokaisen vanhemmalta luvan dokumentoimiselle, eikä kenenkään vanhempi kieltänyt lastaan osallistumasta tuokioihin. Lasten kuulemisen varmistamiseksi kerroimme lapsille ensimmäisellä tuokiokerralla valo- ja videokuvaavamme tuokioita. Annoimme lapsille mahdollisuuden kieltäytyä yksilönä myös, mutta kaikki lapset olivat myös avoimia dokumentointiin.

Dokumentoinnin kautta meille tuli suuri eettinen vastuu. Olimme sopineet lastentarhanopettajien kanssa, että dokumentoinnin kautta saatuja materiaaleja ei käytettäisi muuhun kuin meidän opinnäytetyn muistiinpanoina. Materiaalit eivät saaneet joutua muiden käsiin kuin meidän kahden. Materiaalin purun aikana meidän oli oltava tarkkana, että ketään ei ole tunnistettavissa opinnäytetyössämme. Kenenkään nimeä emme käyttäneet, emmekä kertonee luonteen piirteitä, joista lapset olisi tunnistettavissa. Missä säilytämme dokumentointi materiaaleja? Tämä oli yksi eettinen kysymys. Kotona konetta voi käyttää muut kuin me itse, joten onko oikein säilyttää materiaaleja yhteisessä käytössä olevalla koneella? Tai paikassa mihin muutkin pääsevät käsiksi materiaaleihin. Materiaaleissa ei ollut mitään salaista tietoa, mutta vaitiolovelvollisuuden takia meille oli tärkeää pitää oma osuus sovitusta asioista. Sovimme, että kaikki materiaali hävitetään heti opinnäytetyön valmistuttua. Eikä mitään materiaaleja laiteta internetiin muiden nähtäväksi tai edes opinnäytetyöhömmö kuva muodossa

Aiheena ollessa suvaitsevaisuuskasvatus pohdimme miten voimme käsitellä aihetta ilman, että tyrmäämme lapselle oman perheen ajatusmaailmaa. Vaikka itse kokisimme lapsen puheet vääräksi, niin emme voineet sanoa lapsen vanhempien olevan väärässä. Pyrimme siihen, että käsitelimme aiheita niin, että lapsen vastus vanhempia kohtaan säilyy, vaikka me opettaisimme muuta, kuin mitä kotona on opittu.

12.2 Ammatillinen oppiminen

Opinnäytetyömme kasvatti meitä suunnattomasti ammatillisesti. Koemme, että tämän prosessin jälkeen olemme kasvaneet ohjaajina. Olemme saaneet lisää tietoa ja taitoja, joiden avulla pystymme työskentelemään lastentarhanopettajina. Toiminnallisen opinnäytetyön avulla opimme työelämässä tarvittavia taitoja, etenkin sellaisia jotka ovat tärkeitä, kun työskennellään lasten kanssa. Uuden teoriatiedon lisäksi saimme paljon käytännön kokemusta, josta tulee olemaan meille paljon hyötyä työelämässä. Koimme jonkin verran epäonnistumisia opinnäytetyössämme, mutta opimme niistä ja laajensimme omaa tietämystämme ja toimintatapojamme.

Tulevina lastentarhanopettajina olemme saaneet opinnäytetyö prosessista paljon irti. Olemme käyttäneet erilaisia menetelmiä, jotka ovat vahvistaneet meitä ohjaajina. Työskentely kaksistaan on opettanut ja vahvistanut jo opittuja ryhmätyöskentelytaitoja. Toisen kanssa työskennellessä oppii käyttämään toisen vahvuuksia ja oppii tunnistamaan ne. Parityöskentelyn kautta olemme pystyneet kehittämään itseämme myös yksilöinä.

Olemme pysyneet opinnäytetyön prosessin aikana opinnäytetyösopimuksen määrittelemällä linjalla. Prosessi on opettanut itsenäistä työskentelyn taitoa ja sopimusten kiinnipitämisen tärkeydestä. Aina ei tarvitse ohjausta vaan voi pärjätä myös itsenäisesti. Olemme päässeet työskentelemään kentällä ja tutustuneet tarkemmin varhaiskasvatuslaitosten toiminta tapoihin.

Tavoitteet ovat auttaneet meitä myös oppimisessa. Opinnäytetyön alussa asetimme itsellemme tavoitteet, joiden kautta kävimme aihetta läpi. Tavoitteiden saavuttaminen oli meille tärkeää ja se motivoi myös työskentelemään vahvemmin. Tavoitteet olivat kuitenkin sellaiset, että ne tukivat tuokioitamme.

Opinnäytetyön teoreettinen osa opetti selkeää kirjoittamisen taitoa. Teoreettisen viitekehyksen kautta saimme opinnäytetyöhömmä syvyyttä ja opimme itsekkin samalla. Teorian on auttanut meitä sisäistämään aiheita minkä ympärillä opinnäytetyömme kehittyi. Suurimmaksi osaksi opinnäytetyö on opettanut aikatauluttamista. Prosessi on myös opettanut suunnitelmien muuttokykyä ja kuinka improvisoida tilanteiden tullen. Samalla olemme oppineet itsekriittisyyden lisäksi tunnistamaan omia osaamisiamme ja vahvuusiamme.

12.3 Johtopäätökset

Koimme, että onnistuimme tavoitteessamme opettaa lapsille suvaitsevaisuutta, vaikka kaikki suunnitelmamme ja tavoitteemme eivät toteutuneetkaan. Koimme opinnäytetyöprosessimme aikana vastoinkäymisiä, joista mielestämme selvisimme. Toiminnalliset tuokiot eivät mielestämme onnistuneet niin hyvin kuin olisimme toivoneet, minkä johdosta olimme vähän pettyneitä. Prosessi oli kuitenkin erittäin opettavainen ja ammatillisesti kasvattava. Jos kaikki olisi mennyt niin kuin olimme suunnitelleet, niin tuskin olisimme oppineet niin paljon kuin nyt epäonnistumisien kautta. Vaikka jotkut asiat epäonnistuivatkin tuokioissamme, niin silti koimme myös paljon onnistumisia. Saimme mielestämme hyvin suvaitsevaisuusaiheen esille ja toivomme lasten muistavan pitämämme tuokiot. Etenkin toivomme lasten muistavan erilaisuutta ja kiusaamista käsittelevät tuokiot, ja toivottavasti niistä on lapsille hyötyä tulevaisuudesta.

Yksi suuri asia, joka vaikutti merkittävästi pitämiimme tuokioihin, oli lasten lukumäärän vaihtelevuus. Kun jotkut lapset olivat paikalla vain silloin tällöin, niin meidän teemamme jäi heille irralliseksi. Emme usko, että nämä lapset saivat yhtä paljon irti pitämästämme suvaitsevaisuuskasvatuksesta kuin ne lapset, jotka olivat paikalla joka kerta. Usein syynä oli flunssa. Välillä lapset olivat poissa sen takia, että vanhemmat halusivat hakea heidät aikaisemmin. Syynä olivat myös vapaapäivät, erilaiset matkat ja vanhemman kotona olo. Emme tietenkään voineet näille asioille mitään, mutta ne harmittavat meitä erittäin paljon, sillä lasten poissaolo heijastui meidän toimintaamme. Joskus seitsemästä lapsesta paikalla oli vain kolme.

Olisimme halunneet luoda lapsiin kestävämmän suhteen, mutta etenkin niihin lapsiin, jotka olivat usein poissa, se oli vaikeaa. Kun tietyt lapset olivat olleet poissa muutamalta tuokiolta ja tulivat takaisin, niin heidän oli vaikeampi päästä mukaan. Tämä näkyi usein siinä, että lapset eivät jaksaneet keskittyä. Vaikka tuokiomme eivät olleet kovin sidottuja toisiinsa, niin muistelimme edellisistä tuokioista tehtyjä asioita. Kertauksen avulla lapset oppivat, mutta jos heillä ollut mitään kerrattavaa edellisistä tuokioista, niin he eivät samaistuneet aiheeseen niin hyvin kuin useammin paikalla olleet lapset. Olisimme halunneet, että tuokioissamme olisi ollut selvä punainen lanka, joka olisi linkittänyt edellisen tuokion seuraavaan. Päätimme kuitenkin, että parempi kun tuokiot liity selvästi toisiinsa, koska aina ennen kun menimme pitämään tuokiota emme tieneet kuinka paljon lapsia olisi paikalla.

Tuokioiden pitämiseen vaikutti myös ryhmän osoittautuminen erittäin vilkkaaksi. Tämä tuli myös yllätyksenä päiväkodin esikouluryhmän opettajille, jotka olivat valinneet lapset meidän suvaitsevaisuuskasvatusryhmään. Lasten oli usein erittäin vaikea keskittyä pitämäämme tuokioon, vaan he mieluummin halusivat leikkiä omia leikkejänsä. Uskoimme tämän johtuvan siitä, että tuokiomme eivät olleet niin toimintapainotteisia kuin tämä ryhmä olisi vaatinut. Myös lasten poissaolo joiltakin toimintakerroilta vaikutti heidän keskittymiskykyyn. Meidän oli vaikea välillä ohjata lapsia, sillä emme tunteneet heitä niin hyvin, että olisimme tieneet kuinka heidät saisi parhaiten pysymään rauhallisina ja keskittyneinä. Ryhmässä oli kaksi poikaa, jotka olisi kannattanut pitää koko ajan erillään toisistaan. Toinen heistä oli usein kuitenkin poissa, ja kun molemmat olivat paikalla, niin emme muistaneet heitä erottaa kun he vaikuttivat niin hyviltä kavereilta.

Pidimme usein tuokiomme liikuntasalissa, mikä ei ollut paras paikka niin aktiiviselle ryhmälle. Päiväkoti ei ollut meille entuudestaan tuttu ja emme tieneet mitä muita tiloja milloinkin voisimme käyttää. Silloin kun käytimme esikouluryhmän toista pienempää huonetta, niin lapset olivat rauhallisempia. Iso sali vaikeutti lasten paikalla pysymistä. He halusivat koko ajan juosta ja leikkiä salissa. Tällöin iso osa tuokion ajasta meni lasten komentamiseen ja rauhoittamiseen. Etenkin kun lapsia oli paikalla kolme, niin liikuntasali ei sopinut toimintaan

ollenkaan. Olimme kuitenkin varanneet tilat etukäteen ja emme enää vaihtaneet niitä ennen tuokiota, mikä jälkepäin meitä kaduttaa. Jos olisimme käyttäneet jotain muuta tilaa kun isoa salia, niin lapset olisivat saattaneet olla vähän rauhallisempia.

Emme saaneet lapsiin niin hyvää kontaktia kuin olisimme toivoneet. Jotkut lapset jäivät vähän etäisemmiksi kuin toiset. Suurimmaksi osaksi tämä johtui siitä, että nämä lapset olivat olleet usein poissa. Olimme myös halunneet viettää lasten kanssa enemmän aikaa ilman, että lasten esikouluryhmän aikuinen olisi ollut paikalla. Jokaisella kerralla, paitsi yhdellä, paikalla oli jompikumpi lastentarhanopettajista tai lastenhoitaja. Tämä aiheutti sen, että lapset välillä tukeutuivat tuttuun aikuiseen. Samalla aikuinen myös kommentoi kesken tuokion tai komensi lapsia. Toivoimme, että välillä ohjaustamme seurattaisiin, jotta siitä osattaisiin antaa palautetta.

Emme kuitenkaan ajatelleet, että meitä seurattaisiin koko ajan. Tämä näkyi mielestämme siten, että lapset eivät kokeneet meitä ”oikeiksi aikuisiksi”, joita piti kuunnella ja totella. Paikalla oli lasten oma aikuinen, joka tarvittaessa komensi heitä. Silloin kun olimme lasten kanssa kahdestaan, niin mielestämme silloin lapset tottelivat meitä parhaiten, kun olimme ainoita aikuisia. Koska ryhmä muodostui vilkkaamaksi kuin oli osattu kuvitella, niin uskomme tämän olleen yksi syistä miksi paikalla oli aina joku esikouluryhmän työntekijöistä.

Työn teoreettista osan kirjoittamine toi pieniä haasteita. Aiheesta suvaitsevaisuuskasvatus ei ollut paljon tietoa. Aiheesta oli kirjoitettu monella eri termillä, joten jouduimme käyttämään aineista, jossa puhuttiin esimerkiksi monikulttuurisuuskasvatuksesta. Tämä ei aiheuttanut haittaa meidän työllemme, koska termit tarkoittavat kutakuinkin samaa asiaa. Samalla oli hankala löytää uusia teoksia aiheita. Suurin osa aiheeseen liittyvät teokset oli kirjoitettu 90-luvulla.

12.4 Opinnäytetyön jatkumahdollisuudet

Opinnäytetyömme pohjautui hyvin tärkeään aiheeseen. Pidämme suvaitsevaisuuskasvatuksen varhaiskasvatuksessa tärkeänä asiana. Suvaitsevaisuuskasvatusta tulisi mielestämme pitää kaikissa päiväkodeissa, mahdollisimman varhaisessa iässä. Me pidimme suvaitsevaisuus kasvatusta esikoululaisille. Mutta uskomme, että aihetta voisi laajentaa pitämällä kouluikäisille tai jopa aikuisille. Tietenkin kun kohderyhmä muuttuu niin muuttuvat tapa käsitellä aihetta ja menetelmät. Työhön tulisi uusia näkökulmia kun aihetta käsitellään sen ikäisten kanssa, joilla on jo jonkinlaiset ennakkoluulot erilaisuutta kohtaa.

Aiheen käsitteleminen aikuisten kanssa olisi myös mahdollista. Uskomme sen olevan myös hyvin kannattavaa, koska lapset oppivat suvaitsevaisuuden tai suvaitsemattomuuden ensin

vanhemmiltaan. Vanhemmat ovat suuressa asemassa lapsen ajattelumaailman kannalta. Kaikki vanhemman käytös peilautuu lapsesta. Aihetta voisi myös käsitellä erilaisista näkökulmista. Olemme lähteneet itse kulttuurikasvatuksen näkökulmasta purkamaan aihetta. Suvaitsevaisuuskasvatusta voidaan käsitellä itsetunnon ja kasvatuksen kautta.

Teimme opinnäytetyön toiminnallisista tuokioista oppaan, johon olemme tiivistäneet tuokioidemme sisällön. Tämän oppaan olemme tehneet vain opinnäytetyömme toteutus päiväkodille. Tämä mahdollistaa sen, että päiväkotit voi käyttää opasta tulevien esikoululaisten kanssa tai soveltaa sen myös pienempien lasten kanssa. Päiväkodon todettuaan oppaan hyödylliseksi he voivat jakaa halutessaan oppaan lähi päiväkotien kanssa, jolloin meidän työmme koskettaa suurempaa skaalaa. Suvaitsevaisuuskasvatus on hyvin laaja aihe. Suvaitsevaisuus on myös yhteiskunnallisesti hyvin kannattava. Suomeen tulee entistä enemmän Maahanmuuttajia. Sen kannalta on hyvä opettaa lapsille jo ajoissa, että erilaisuus ei ole asia mitä tulee pelätä vaan sen kanssa tullaan toimimaan läpi elämän.

Lähteet

- Ekstöm, L., Leppämäki, P. & Vilen, M. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki. WSOY oppimateriaalit.
- Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa puutu ehkäise. Helsinki. Kirjapaja.
- Heinonen, S. 2000. Ilmaisuleikit tarinan talossa. Analyysi ja tulkinta lastentarhanopettajan pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen draaman opetuksessa. Tampere. CityOffset Oy.
- Helenius, A., Jääliñoja, P. & Sormunen, H. 2000. Sesam! Avaimia esiopetuksen draamapedagogiikkaan. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hietanen, V. 2010. Monikulttuurisuuskasvatus ja monikulttuurinen oppilaitos. Viitattu 15.1.2013.
<http://erityisopettaja.fi/monikulttuurisuuskasvatus-ja-monikulttuurinen-oppilaitos>
- Eerola-Pennanen, P. 2012. Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kiva koulu 2009. Viitattu 3.2.2013.
http://www.kivakoulu.fi/mita_kiusaaminen_on
- Laine, K & Neitola, M. 2002. Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku. PAINOSALAMA.
- Makkonen, T. 2003. Syrjinnän vastainen käsikirja. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM. Helsinki. Viitattu 11.10.2013.
<http://multikult.files.wordpress.com/2008/05/syrjinnan-vastainen-kasikirja.pdf>
- Miettinen, A. Väestöliitto. Maahanmuuttajat Viitattu: 4.8.2013.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat
- Näin kasvatat lapsesta suvaitsevaisen 2010. Meidän perhe. Viitattu 1.12.2013.
http://www.meidanperhe.fi/artikkeli/kasvatus/taapero/nain_kasvatat_lapsesta_suvaitsevaisen
- Opetushallitus. Esiopetuksen toteuttaminen. Viitattu: 20.5.2013
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteuttaminen
- Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Helsinki. Yliopistopaino.
- Peda.net. Toiminnalliset menetelmät. Viitattu: 6.5.2013
http://www.peda.net/img/portal/2119590/Toiminnalliset_menetelmat1.pdf?cs=1305791785
- Pesonen, J. 2013. Xing, Sikuriina sekä Tatu ja Patu. Monimuotoinen monikulttuurisuus 2000-luvun lastenkirjoissa. Vantaa. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Pitkänen, P. 1997. Näkökulmia Monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki. Edita.
- Rastas, A., Huttunen, L & Löytty, O. 2005. Suomalainen Vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere. Vastapaino.
- Rohweder, L. 2008. Kasvaminen yhteiskunnalliseen vastuuseen: Yhteiskunnan toimioden puheenvuoroja. Opetusministeriö.

Ruokonen, I, Rusanen, S & Välimäki, A-L. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Yliopistopaino Oy. Helsinki. 2009 Viitattu: 2.3.2013.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>Toivonen, T. 2010. Kasvuun! Draamakasvatusta 1-8-vuotiaille. WSOYpro Oy

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere. Tammi.

Sisäasianministeriö 2012. Maahanmuutto vuosikatsaus. Viitattu 15.1.2013.
http://www.intermin.fi/download/43667_Maahanmuuton_tilastokatsaus2012_web.pdf

Soilamo, A. 2006. Maahanmuuttajaoppilaan osallisuus koulukiusaamisessa. Väitöskirja. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Viitattu 4.5.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut

Tilastokeskus 2011. Kuka on maahanmuuttaja? Viitattu 15.1.2013.
http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html?s=0

Toiminnalliset menetelmät. 7. Terapeuttinen kirjallisuus ja kirjoittaminen. Elä!
<http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>

Toren, B. 2000. Käsi nuken sydämellä. Käsinukke pedagogisena välineenä. Tampere. Tammerpaino Oy.

Toivonen, T. 2010 Kasvuun! Draamakasvatusta 1-8 vuotiaille. Helsinki. WSOYpro.

Yhteishyvä: Valkosuklaa-jogurttimousse ja mango-minttusalsa 2012 Viitattu: 5.12.2012
<http://www.yhteishyva.fi/ruoka-ja-reseptit/reseptit/valkosuklaa-jogurttimousse-ja-mango-minttusalsa/0168>

Vilka, H& Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Tammi.

Välivaara, C. 1996. Sadut ja draamapedagogiikka monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa : Taikalampun päiväkodin satuprojekti 1993-95. Jyväskylän kaupunki, sosiaali- ja terveysterveyslakeskus.

Liitteet

Liite 1. Dokumentointi lupa

Hei Vanhemmat!

5.11.2012

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Laurean-ammattikorkeakoulusta. Olemme tulossa tekemään opinnäytetyötä lastenne esikouluryhmään. Tulemme tekemään lastenne päiväkotiin toiminnallisia ohjaustuokioita. Toiminta kertoja tulee olemaan seitsemän (7). Ne kestävät noin 45min-1 tunnin. Nämä tuokiot tulevat käsittelemään suvaitsevaisuutta, kiusaamista ja erilaisuutta. Toiminnat tullaan pitämään normaalin päiväkotipäivän aikana. Lasten osallistuminen toimintoihin ei tule vaatimaan teiltä minkäänlaisia erikoisjärjestelyjä. Toimintoja tulemme pitämänä marraskuu-joulukuun aikoihin.

Olisimme tuokioiden aikana käyttämässä dokumentointivälineitä: kameraa ja videokameraa. Valokuvia käyttäisimme opinnäytetyö seminaarissa, jossa esittelemme toimintojen tuloksia ja lasten töitä. Videokuvamateriaalin kautta käymme läpi tuokioita ja käytämme apuna työn kirjallisessa osuudessa (muistiin palauttamiseksi). Materiaalit tuhotaan eikä niitä julkaistakaan missään.

Jos teillä on kysyttävää voitte ottaa meihin yhteyttä:

Mona Jama: mona.jama@laurea.fi

Ksenia Hämäläinen: ksenia.hamalainen@laurea.fi

Ystävällisin Terveisin

Mona Jama & Ksenia Hämäläinen

Lapseni _____

Saa osallistua tuokioihin Saa valokuvata/videokuvata

Ei saa osallistua tuokioihin Ei saa valokuvata/Videokuvata

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Kasvetaan suvaitsevaisiksi

Opas toiminnallisiin tuokioihin

Ksenia Hämäläinen & Mona Jama

Tikkurila 2013

Lukijalle

Kasvetaan suvaitsevaisiksi -opas on osa kahden sosionomi-tutkinnon suorittavan opiskelijan opinnäytetyötä. Opas on koottu 2012 syksyllä esikoululaisille pidetyistä tuoki-oista. Opas on suunnattu varaiskasvatukseen esikoululaisille. Oppaan tarkoituksena on antaa vinkkejä ja keinoja käsitellä suvaitsevaisuutta pienten lasten kanssa.

Opas on suunnattu henkilökunnalle helpottamaan suvaitsevaisuuden käsittelemistä. Oppaaseen on koottu seitsemän tuokiokerran verran tietoa eritavoista käsitellä suvaitsevaisuutta. Tähän on myös koottu nettisivuja ja kirjavinkkejä, jotka käsittelevät suvaitsevaisuutta.

Oppaassa käsitellään suvaitsevaisuutta, kiusaamista, erilaisuutta ja sen hyväksymistä sekä monikulttuurisuutta. Aiheita käsitellään leikkien ja erilaisten toiminnallisten menetelmien kautta.

Ystävällisin Terveisin

Mona Jama & Ksenia Hämäläinen

Sisällys

1.	Suvaitsevaisuuden edistämisen tärkeys varhaiskasvatuksessa.....	58
2.	Tuokioiden pohja.....	59
2.1	Tuokio-vihko.....	59
2.2	Käsinuket.....	59
3.	Tutustuminen.....	61
4.	Maailman lapset ja leikit.....	62
5.	Monikulttuurinen Suomi.....	65
6.	Makujen maailma.....	66
7.	Maailman ihmiset.....	67
8.	Kulttuuri musiikin kautta.....	68
9.	Opitun tunnistaminen.....	69
10.	Tutustu lisää suvaitsevaisuus teemaan.....	70

1. Suvaitsevaisuuden edistämisen tärkeys varhaiskasvatuksessa

Pääkaupunkiseudulla monikulttuurisuus on läsnä useassa päiväkodissa ja koulussa. Tämän takia olisi tärkeää, että kasvattaja käsittelee lasten kanssa monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta. Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden opettamiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa. Suvaitsevaisuuden opettamisessa lapsille voidaan painottaa ihmisten erilaisuutta ja samanlaisuutta. Opetuksessa tarjotaan tietoa eri kansallisuuksista ja etnisistä ryhmistä tarkoituksena murtaa stereotyyppioita ja luoda yhteisöllisyyttä, hyväksyntää ja suvaitsevaisuutta eri kulttuuritaustaisten ihmisten kesken. Päämääränä on, että erilaisuus on hyväksyttävä seikka, jolloin kaikki lapset ovat tasa-arvoisia keskenään kansallisuudesta, sukupuolesta, vammasta tai sosiaaliluokasta riippumatta.

Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustaiset lapset ja heidän perheet käyttävät koko ajan enemmän varhaiskasvatuspalveluja. Etenkin pääkaupunkiseudulla on vähän sellaisia päiväkoteja joissa ei olisi maahanmuuttaja- tai monikulttuurisia lapsia. Viimeistään koulussa lapset tutustuvat muihin kuin pelkästään kantasuomalaisiin lapsiin. Tämän takia olisi tärkeää, että lapsella ei olisi ennakkoluuloja ja hän hyväksyisi kaikki lapset kavereikseen riippumatta siitä minkä värinen toinen lapsi on, mistä maasta hän on ja miten hän puhuu suomea

2. Tuokioiden pohja

2.1 Tuokio-vihko

Tuokiovihko on kätevä apuvälinen tuokioiden parissa. Tuokiovihkon tarkoitus auttaa koamaan kasvetaan suvaitsevaisiksi-

tuokioiden tärkeimmät asiat yhteen. Lapsi saa mahdollisuuden kiteyttää itsellensä mitä on tuokioista jäänyt mieleen. Samalla lasten vanhemmat näkevät, mitä aiheita on käsitelty tuokioissa. Vanhemmat voivat jatkaa keskustelua myös kotona lasten kanssa. On hyvä keskittyä jokaisen tuokion jälkeen käymään läpi tuokion tarkoituksen. Samalla lapsi voi tuoda mieleen jääneet asiat kuvittamalla.

Tuokio vihko muodostuu yhdestä värillisestä A4 kartonki paperista. Värin voi valita kysymällä lapsilta mikä väri heidän mielestä kuvaisi suvaitsevaisuutta ja erilaisuutta. Vihkoon tarvitaan myös noin kolme A4 tulostus paperia. Ensin taitetaan kartonki paperi kahteen osaan. Siitä muodostuu vihon etu - ja takakansi. Seuraavaksi taitetaan myös tulostuspaperit kahtia. Niistä muodostuu vihon sivut. Kun paperit ovat sisäkkäin toisissaan voi ne liittää toisiinsa niittaamalla tai ensin rei'ittämällä ja sitten pujottamalla reikien läpi lankaa. Vihon koottua voidaan myös vihko koristelu.

Vihkoon kootaan ajatuksia suvaitsevaisuudesta ja erilasta tuokioissa käytettävää materiaalia. Lapset saavat myös piirtää itse vihkoon. Vihkoon laitetaan myös pienet viestit vanhemmille mitä aihetta on käsitelty ja miten. Vihkoon voi myös laittaa tapoja miten vanhemmat voivat jatkaa aiheen käsittelemistä vielä kotona lasten kanssa.

2.2 Käsinuket

Käsinuket auttavat käsittelemään hankalaa aihetta lapsille. Käsinukkejen kautta kerrotaan aiheista leikkisästi. Käsinukkeja voi olla niin monta kuin tuokioiden vetäjiä on kuitenkin vähintään kaksi, jotta syntyisi vuoropuhelua. Käsinukkejen ympärille rakennetaan tarina jonka ympärille kaikki tuokiot rakentuvat. Tarinoiden kautta käsitellään eri aiheita

MAHDOLLISESTI KUVATAAN
JA VIDEOIDAAN TUOKIOITA.
HELPOTTAA VIIMEISELLÄ
TUOKIOILLA LÄPIKÄYMIÄ

Esimerkki tarina: Ystävykset Patu-papukaija ja Simo-siili

Patu-papukaija on nuori, mutta elämää nähnyt.

Patu on luonteeltaan hyvin puhelias ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa.

Patu on asunut ja matkustellut ympäri maailmaa ja nähnyt erilaista asioita ja ihmisiä paljon.

Patu on myös tutustunut erilaisiin kulttuureihin.

Patu palaa takaisin koti Suomeen ja tapaa vanhan ystävänsä Simon.

Simo on saman ikäinen kuin Patu

Simo on luonteeltaan hyvin ujo ja hiljainen.

Simolla ei ole paljon kavereita.

Simo asuu pienessä kylässä eikä ole lähtenyt koskaan Suomesta.

Simo ei ole tavannut montaa ulkomaalaista ihmistä.

Patu-papukaija ja Simo-siili tapaavat pitkästä aikaa. Patu kertoo siilille omista seikkailuistaan, kokemistaan ja näkemistään asioista. Siitä alkaa mielikuvitus seikkailu kulttuurin ja erilaisuuden maailmaan...

Tarinan kautta aihe avautuu helpommin myös lapsille. Käsinnukkeja käytetään tuokioiden alussa. Tällä tavoin pohjustetaan aihetta. Ohjaajalla on asia mihin yhdistää tai ottaa esimerkkejä.

3. Tutustuminen

Tuokion tarkoitus:

- ✓ Suvaitsevaisuusaiheen avaaminen ja siihen tutustuminen
- ✓ Tuokioista kertominen
- ✓ Tuokiovihkosen tekeminen ja sen koristelu

Ensimmäisessä tuokiossa tutustutaan suvaitsevaisuusaiheeseen ja esitellään lapsille käsinuket. Suvaitsevaisuuskäsitetä ei tarvitse käyttää, sillä lapset eivät välttämättä ymmärtäisi sitä. Lapsille kerrotaan, että tuokioissa käsitellään erilaisten ihmisten hyväksymistä, kiusaamista, erilaisia maita, niissä asuvia ihmisiä ja heidän tapojansa.

Patu: Hei. Olen Patu-papukaija. Olen juuri saapunut Suomeen tapaamaan hyvää ystävääni Simo-siiliä. Olen lentänyt ympäri maailmaa ja nähnyt sekä kokenut paljon. Haluan kertoa seikkailuistani Simolle sekä teille.

Simo: Hei. Olen Simo-siili. En ole ikinä käynyt kotikylääni kauempana ja odotan innolla mitä Patu kertoo meille. Olisi myös todella kivaa, että myös te lapset kertoisitte minulle teidän kokemuksia, jos olette käynyt Suomen ulkopuolella tai tavanneet ulkomaalaisia ihmisiä.

Tuokion alussa lasten kanssa tehdään tuokiovihko. Lapsille kerrotaan mitä varten vihko on, ja lapset saavat tehdä siitä ihan oma näköisensä. Kun vihko on valmis, niin lasten kanssa tutustutaan maailman karttaan. Tutustumisessa voidaan käyttää karttappalloa tai karttakirjaa.

Patu: Olen käynyt lentänyt ympäri maapalloa ja käynyt sekä Pohjoisnavalla, että Afrikan viidakoissa. Missä maissa te lapset olette käyneet?

Lapsille annetaan niiden maiden lipputarroja tai -kuvia missä maissa lapset ovat käyneet ja missä maissa he haluaisivat käydä. Lapset liimaavat tarrat tuokiovihkoon. Ennen tarran antamista lapsien kanssa käydään läpi millaista maassa oli ja näytetään se kartalta.

- Mikä oli erilaista kuin Suomessa tai samanlaista?
- Mistä tykkäsit siinä maassa?
- Söitkö erilaista ruokaa?
-

Erilaisia kysymyksiä voi keksiä paljon. Tärkeää on, että lasten kanssa tulee keskustella kyseisestä maasta. Lapsilta myös kysytään missä maissa he haluaisivat käydä. Miksi haluaisit käydä juuri siinä maassa? Millaista luulet siellä olevan?

4. Maailman lapset ja leikit

Tuokion tarkoitus:

- ✓ Tutustuttaa lapset muiden maiden lasten elämään ja kulttuuriin
- ✓ Auttaa lapsia ymmärtämään miten erilaista toisten lasten elämä voi olla josain toisessa maassa
- ✓ Opetella eri maiden lasten leikkejä

Toisessa tuokiossa lapset tutustutetaan muiden maiden lasten elämään. Apuna käytetään pussia, jossa on eri maiden esineitä, jotka symboloivat tiettyä maata. Myös kuvia voi käyttää. Esineitä on yhtä paljon kuin lapsia. Jokainen lapsi saa nostaa yhden esineen pussista. Lapset saavat ensin arvata mikä esine on, mistä maasta se on ja mihin sitä käytetään. Tämän jälkeen Patu-papukaija kertoo kyseisen maan lasten elämästä ja samalla näytetään kuvia lasten elämästä. Kuvia voi esimerkiksi näyttää tietokoneelta powerpointia apuna käyttäen tai kirjasta. Lasten kanssa voidaan käydä läpi esimerkiksi:

- Käyvätkö lapset päiväkodissa vai ovatko vanhempien kanssa kotona
- Pääsevätkö kaikki lapset kouluun ja millaista koulussa on verrattuna Suomeen
- Mitä lapset tekevät vapaa-aikana

Patu: Hei lapset. Tällä kerralla toin mukani pussin, jossa erilaisia esineitä niistä maista jossa olen käynyt. Jokainen saa nostaa yhden esineen pussista ja arvata mikä esine on kyseessä.

Simo: Olisipa jännää tietää millaista elämää näiden maiden lapset viettävät. Onko-han se erilaista kuin meidän?

Patu: Minä voin kertoa teille miten muiden maiden lapset viettävät päivänsä ja millaisia leikkejä he leikkivät toistensa kanssa.

Jokaisen maan jälkeen leikitään joku maan oma leikki. Saman leikin voi leikkiä useamman kerran, jotta kaikki lapset pääsevät mukaan ja oppivat säännöt.

Tässä on joidenkin maiden leikkejä joita voidaan käyttää tuokiossa:

Kiinalainen leikki:

Lohikäärmeen häntä

Leikkijät menevät jonoon ja ottavat edessä olevaa lantiolta tiukasti kiinni. Jonon ensimmäinen on lohikäärmeen pää ja viimeinen häntä. Lohikäärmeen pää yrittää syödä hännän eli saada sen kiinni. Jono ei saa missään leikin vaiheessa katketa. Kun pää saa

hännän kiinni, hän siirtyy jonon viimeiseksi eli uudeksi hännäksi ja jonossa toisena ollut ryhtyy puolestaan pääksi.

Intialainen leikki:

Noidan taidat

Yksi leikkijöistä on noita, joka saa liikkua miten vain. Kaikki leikkijät ovat noidan taidan vallassa. Kun noita hyppii, pomppii, juoksee tai tekee mitä hyvänsä, kaikkien on matkittava häntä. Noidalla on kädessään taikakeppi. Kun hän pudottaa kepin, lumous särkyy ja kaikki voivat juosta karkuun. Noita yrittää saada jonkun juoksijoista kiinni. Kiinnisaadusta tulee taas noita ja leikki jatkuu.

Romanialainen leikki

Kili kili pukki -leikki

Tarvitaan noin 10 leikkijää. Lapset seisovat piirissä, yksi valitaan kilipukiksi. Lapset sanovat: "kili, kilipukki, vanha vuohipukki! Kuinka monta sarvea pukilla on tallella?" Kilipukki kiertää piirin ulkopuolella. Lopun loputtua kilipukki pysähtyy kohdalla olevan lapsen taakse ja näyttää lapsen pään yläpuolella sormia yhdestä viiteen. Lapsen on arvattava sormien lukumäärä. Oikein arvattuaan hän pääsee kilipukiksi

Eteläafrikkalainen leikki

Herra Leijona

Yksi lapsista on Herra Leijona. Muut seisovat huoneen / kentän toisella laidalla, Herra Leijona vastakkaisella laidalla. Osallistujat kyselevät yhteen ääneen leijonalta: "Paljonko kello on, Herra Leijona?" Leijona vastaa: "Vielä ei ole aika."

Muutaman kyselykerran jälkeen leijona vastaa: "NYT!" Silloin muut lähtevät juoksemaan leijonan suuntaan. Leijona yrittää ottaa muita kiinni ja kiinni jääneet jäävät vangeiksi. Sekä leijona että osallistujat juoksevat aina eteenpäin.

Leijona ei saa kääntyä tulosuuntaansa.

Leikki jatkuu, kunnes kaikki ovat jääneet vangeiksi. Jos leijona ei saa ketään kiinni kolmella kerralla, on leijona sairas ja tilalle valitaan uusi leijona. Jos taas leijona on liian etevä, tulee hänen saada jokaisella kerralla vähintään kolme osallistujaa kiinni.

Afganistanilainen leikki:

Doorkeeper

Leikkijät seisovat ympyrässä jalat erillään. Yksi leikkijöistä on piirin keskellä. Piirin keskellä oleva leikkijä yrittää saada vieritettyä pallon jonkin leikkijän jalkojen välistä. Leikkijät voivat estää tämän laittamalla nopeasti jalkansa yhteen kun pallo tulee heitä kohti. Se, jonka jalkojen välistä pallo pääsee läpi, tulee keskelle ja yrittää vuorostaan saada palloa jonkun jalkojen välistä läpi.

(Leikit : Toivonen 2010: 29&82)

Somalialainen leikki:

Kuukunlamina

Leikkijät istuvat kaikki lattialle. Lapset laittavat jalat suoraan eteen. Loruttuja aloittaa lorun Kuukunlamin lamina tobaraka satacuna wecela baxaya. Samalla kun laskeetaan lorua, lasketaan myös lasten jalkoja. Sen kohdalle jolle tulee "Baxaya" eli lähtee pois. Se lapsi ottaa yhden jalan pois. Tätä samaa lorua toistetaan niin kauan, että jäljelle jää yksi lapsi. Tämä viimeinen lapsi on sitten voittaja.

Venäläinen leikki:

Syötävää, ei syötävää

Leikkijät seisovat ringissä ja ringin keskellä on leikin johtaja, jolla on pallo kädessä. Johtaja heittää pallon jollekin ringin leikkijöistä ja samalla sanoo jonkun syötävä tai ei syötävän asian nimen. Jos leikin johtaja sanoo esimerkiksi kakku, niin se jolle pallo heitetään, pitää saada se kiinni. Jos asia ei ole syötävä, esimerkiksi auto, niin pallo pitää lyödä takaisin johtajalle. Leikin johtaja vaihtuu silloin, kun leikkijä ottaa pallon kiinni vaikka asia ei ole syötävä, tai lyö pallon takaisin syötävän asian kohdalla.

Tuokion lopuksi lapset saavat piirtää tuokiovihkoon mitä heille on jäänyt mieleen muiden maiden lasten elämästä. Jos pussista on nostettu kuvia, niin lapset saavat liimata omaan vihkoon sen kuvan, jonka ovat nostaneet.

5. Monikulttuurinen Suomi

Tuokion tarkoitus

- ✓ Kertoa lapsille monikulttuurisesta Suomesta
- ✓ Tutustua maahanmuuttajien elämään
- ✓ Kuulla lasten omia näkemyksiä maahanmuuttajista

Tuokiossa lapsille näytetään, että erilaisuus on rikkaus. Lasten kanssa tutustutaan monikulttuuriseen Suomeen. Lapsille kerrotaan, että Suomi on iso maa ja tänne mahtuu asumaan paljon erilaisia ja eritaustaisia ihmisiä. Täällä asuu niin pakolaisia, jotka ovat tulleet Suomeen turvaan tai vain ulkomailta töiden perässä tulleita ihmisiä.

Patu: Olen tutustunut paljon erilaisiin ihmisiin matkallani maailman ympäri. Kaikilla on ollut erilainen tarina kerrottavana itsestään ja elämästään.

Simo: Täällä Suomessakin asuu paljon eri maista tulleita ihmisiä. Me lapset yhdessä voimme kertoa Patulle minkälaisia ihmisiä täällä Suomessa asuu.

Ennen tuokiota ohjaaja leikkaa pahvista ison Suomen kartan. Mukaan tuokiolle otetaan paljon erilaisia lehtiä, joista lapset voivat leikata erilaisten ihmisten kuvia. Tämän jälkeen jokainen lapsi saa kertoa tarinan omasta yhdestä leikkaamastaan ihmisestä: mistä maasta hän tullut ja miksi, vai onko syntynyt Suomessa, opiskeleeko vai käykö töissä, millainen perhe ja ynnä muuta sellaista. Ohjaaja voi aluksi kertoa esimerkkitarinan, jonka jälkeen lasten on helpompi ymmärtää mitä heidän pitää kertoa.

Kun lapsi on kertonut tarinansa, niin hän voi liimata leikkaamansa kuvat karttaan. Tuokion lopussa tyhjä paperi muuttuu monikulttuuriseksi Suomeksi. Tarkoitus on, että lapset pääsevät kertomaan omaa näkemystään ja tarinaa, siitä millainen maahanmuuttaja voi olla. Lasten tarinoista voidaan vielä yhdessä lopuksi keskustella.

6. Makujen maailma

Tuokion tarkoitus

- ✓ Ruoka tapana tutustua kulttuuriin
- ✓ Aistien käyttö
- ✓ Tutustua uusiin makuihin
- ✓ Uusi tapa tutustua kulttuureihin
- ✓ Valmistaa pieni jälkiruoka/ välipala

Tutustutaan eri kulttuureista tuleviin hedelmiin/naposteltaviin. Valitaan etukäteen muutama maku mikä ei ole yleinen Suomessa, esimerkiksi passion hedelmä, katkara-pusipsit, ynnä muita makuja. Valmistetaan yksi jälkiruoka/ välipala. Lapset voivat ensin tutustua uusiin ruokiin aistien kautta. Tunnustella miltä se tuntuu, miltä se tuoksuu ja miltä se näyttää, sen jälkeen voidaan ryhtyä maistelemaan. Sen voi valita lopussa olevista resepteistä tai valita ihan oma. Tuokio pohjautuu Patu-papukaijan maistamiin makuihin, joista hän kertoo Samu-siilille ja lapsille

Patu: Samu ja lapset toin teille pieniä tuliaisia matkaltani ympärimaailmaa

Simo: Oh... mitä sinä toit meille?

Patu: toin teille pieniä maistiaisia, joita keräsin talteen eri maista.

Simo: Saammeko Saammeko maistaa niitä...

Patu: totta kai... mutta sovitaanko että kerron teille mistä päin nämä tuliaiset ovat ja sitten pääsemme maistelemaan niitä!

Aloitetaan ensin muistelemalla edellistä tuokiota ja käsiteltyjä aiheita. Mitä kaikkia sitä tuli käsiteltyä ja mitä jäi päällimmäiseksi mieleen. Voi myös vilkaista mitä sinne vihkoon on laitettu viimekerrasta. Seuraavaksi käydään läpi tämän tuokion sisältö. Mitä kaikkea tullaan käsittelemään

Seuraavaksi lähdetään valmistamaan valitun reseptin mukaisesti. Jokaiselle lapselle annetaan oma tehtävä minkä hän saa hoitaakseen. Jälkiruuan/välipalan valmistuttua, voidaan aloittaa aistien kautta tutustuminen ruoka-aineisiin. Miltä ruoka-aineet maistuvat, tuntuvat, tuoksuvat? Maistelun ohella kysellään lapsilta onko joukossa tuttuja ruoka aineita?

Lopuksi otetaan esille tuokio-vihot ja kuvitetaan tuokiosta mieleen jäänyt asia tai lempi kohta.

7. Maailman ihmiset

Tuokion tarkoitus:

- ✓ Tutustua erilaisiin ihmisiin
- ✓ Kulttuuritietämyksen lisääminen
- ✓ Ennakkoluulojen rikkominen

Tässä tuokiossa lähdetään käsittelemään, minkälaisia ihmisiä asuu maailmassa. Aietta lähdetään käsittelemään maailman kartan kautta. Piirretään maailman kartasta ääriiviivat valmiiksi. Tarkoituksena ei ole, että lapset oppisivat maan osia tai maiden nimiä. Tarkoituksena on avata lasten ajatuksia ja ennakkoluuloja, siitä millaisia ihmisiä maailmalla elää ja millaisissa olosuhteissa. Aihe käsitellään Patu-papukaijan kokemuksista...

Patu: Kerronpa teille seikkailuistani eri maailman kolkissa. Olen käynyt monissa eri maassa ja nähnyt kaiken laista.

Simo: Missä kaikkialla olet Patu käynyt, kuulisimme mielellämme seikkailuistasi

Patu: Olen käynyt kaikissa maan osissa, Afrikassa, Amerikassa, Aasiassa, Euroopassa Ja Australiassa... olen saanut paljon ystäviä matkaillessani.

Patu: minkälaisia ajatuksia teillä on, minkälaisia ihmisiä tässä suuressa maailmassa asuukaan?

Tässä välissä lapsille voidaan antaa mahdollisuus kysymyksiin!!

Tuokion voidaan aloittaa sillä, että ryhmä jaetaan kahteen. Myös piirretyt maan osat jaetaan kahteen osaan. Yksi osa saa työstettäväkseen Eurooppa, Aasia ja Australian ja toinen osa Amerikka ja Afrikan. Lapset oivat pienissä ryhmissä miettiä minkälaisia ihmisiä asuu omissa maan osissa ja värittää maan osat niitä kuvastamilla väreillä.

Kun kaikki maan osat on väritetty voivat ryhmät avata omaa ajatteluaan toisille ja kertoa miksi tietyt väri on valittu ja mitä ne kuvastavat. Tässä voidaan vaihtaa mielipiteitä ja kysellä mitä nämä ajatukset ovat syntyneet.

Työn kuivuttua leikataan maan osat irti paperista ja liimataan ne suurelle siniselle kartongille. Siitä syntyy lasten omanlainen maailma. He voivat myös nimetä heidän maailmansa.

Lopuksi otetaan toimintavihot esille ja kuvitetaan mieleen jääneitä asioita ja asioita jotka jäivät mietityttämään.

8. Kulttuuri musiikin kautta

Tuokion Tarkoitus

- ✓ Tutustua kulttuureihin musiikin kautta
- ✓ Opetella eri maiden tervehdyksiä

Tässä tuokiossa on tarkoituksena kuunnella musiikkeja eri maista. Ohjaaja valitsee etukäteen eri maiden musiikkia. Musiikit voivat olla samoista maista kuin edellisen tuokion leikit tai ne voivat ihan uusista maista. Tuokion aikana lapset saavat tutustua kulttuureihin musiikin kautta. Lapsi saa myös hauskuuden kautta oppia muiden maiden tervehdyksiä.

Patu: Haluatteko oppi leikin, millä minä opin tervehtimään muiden maiden maita. Tämän leikin jälkeen osaatte monta eri tervehdystä

Samu: Oi minä ainakin haluan oppia... haluatteko te?

Patu: No minäpä kerron teille miten leikkiä leikitään. Kuunnelkaapa tarkasti.

Tuokio aloitetaan soittamalla ohjaajan valitsemat laulut muutaman kerran läpi, jotta laulut tulevat tutuksi lapsille. Samalla, kun laulut soivat kerrotaan jokaisen laulun kohdalla minkä maan laulu on. Kun tämä on käyty läpi, jokaiselle maan lauluun yhdistetään sen tervehdys. Eli jos otetaan englantilainen laulu niin tervehdys voi olla hello. Kun on käyty kaikki laulut ja tervehdykset, niin aloitetaan leikkimään leikkiä. Musiikki pistetään päälle. Lapset voivat oman mielen mukaan tanssia, mutta juuri ennen kuin musiikki loppuu, lapsi etsii toisen lapsen, jota tervehditään laulun maan tervehdyksellä. Näin lapsi alkaa yhdistellä laulun ja tervehdyksen ja samalla oppii eri tervehdyksiä.

Ohjaaja voi tehdä halutessaan lauluista listan johon on kirjattu kaikki laulut ja niiden tervehdykset. Lista annetaan lasten liimata tuokiovihkoon. Näin lapset voivat harjoitella tervehdyksiä ja kuunnella lauluja vanhempien kanssa kotona. Vanhasta tottumuksesta lapset piirtävät mieleen jääneet asiat vihkoon. Vielä viimeisellä kerralla voidaan muistella kuinka moni muistaa tervehdyksiä ja minkä maan tervehdys on.

9. Opitun tunnistaminen

Tuokion tarkoitus

- ✓ Arviointi
- ✓ Käydyn aiheen purkaminen
- ✓ Muistelu
- ✓ Opitun tunnistaminen

Viimeisellä kerralla tarkoituksena on muistella käsiteltyjä aiheita. Lapset saavat avoimesti kertoa omia mielipiteitään kerhosta ja mitä muuta he olisivat halunneet käydä tuokioiden aikana. Tämän tuokion aikana pallo annetaan lapsille ja he saavat johtaa tuokin kulkua. Tarjotaan lapsille apukysymyksiä, jotta jutustelu voisi jatkua vapaammin.

Apukysymykset:

Mitä mieltä olitte tuokioista?

Mitä opitte tuokioiden aikana?

Jäikö jokin asia mietityttämään?

Mikä oli tuokioiden lempi kohtanne?

Viimeisenä voidaan ottaa esille kuvia, jota on otettu tuokioiden aikana ja levittää ne lattialle. Jokainen lapsi valitsee kuvan ja yritetään muistella mistä aiheesta tai leikitä kuva on otettu. Jos oli mahdollista kuvata, niin voidaan myös näyttää lapsille pätkiä videoiduista tuokioista.

Jottei käsinukkejen tarina jäisi keskeneräiseksi voidaan tarinalle keksiä omanlainen loppu. Näin lapsia ei jää mietityttämään miksi käsinukkeja ei tällä kertaan käytetty.

Esimerkki loppu:

Simo-siilin kuultua Patu-papukaijan ihmeellisistä tarinoista uskaltautui hänkin lähtemään maailma toteuttamaan omia seikkailuja. Samu on tällä hetkellä matkaamassa Amerikassa, mihin hän matkusti Patu-papukaijan kanssa. Patu on lähtenyt Samun kaveriksi kohti uusia seikkailuja...

1. Tutustu lisää suvaitsevaisuus teemaan

Nettisivuja:

<http://www.maailmankoulu.fi/>

Maailmankoulu on kehitys- ja globaalikasvatuksen verkkosivu kasvattajille ja opettajille. Sivuilla on koottu erilaisia materiaalivinkkejä jotka sopivat sekä varhaiskasvatukseen, että kouluun.

<http://www.gloaalikasvatus.fi/vinkkipankki>

Gloaalikasvatuksen vinkkipankista voi etsiä menetelmä-, koulutus-, kouluvierailu- ja materiaalivinkkejä.

Kirjavinkkejä:

Anna Härmälä: Sinä et kuulu tänne, Beiron. Suomentanut Mirjam Ilvas. 39 sivua. Schildts 2011.

Beiron on pörröinen koiranpentu, joka osallistuu koiranäytelyyn. Beiron haluaa kilpailla puudeleiden, dalmatialaisten ja bulldoggien kanssa, mutta kukaan ei halua häntä omaan joukkoonsa. Kaikki koirat sanovat vain: "Sinä et kuulu tänne, Beiron".

Torr Parr: Ei haittaa, jos on erilainen.

Kirja kannustaa oman itsensä ja toisten hyväksymiseen. Kirjassa on yksinkertaiset hahmot, hassuja yksityiskohtia ja kirkkaat värit, minkä ansiosta kirja sopi pienempi-
lekin lapsille.

Max Velthuijs: Sammakko ja muukalainen

Ystävykset sammakko, ankka ja possu huomaavat eräänä päivänä, että joen rantaan on muuttanut rotta. "Rottaa pitää varoa, sillä se on erilainen. Menisi takaisin sinne mistä on tullutkin" ystävykset ajattelevat. Sammakko ystävineen joutuu moniin vaikeuksiin, joista rotta heidät pelastaa.

Eugen Sopko : Valkoinen korppi ja musta lammas

Pientä mustaa lammasta ei huolita laumaan ja valkoinen korppi karkotetaan parvesta. Yhdessä he yrittävät keksiä kuinka he voisivat olla samanlaisia kuin muut. Sinikka

Salokorpi: Pinkki-elefantti Afrikassa

Pinkki sirkuksesta karannut norsu lähtee Kilimanjarovuorelle etsimään juuriaan. Mitä tapahtuukaan kun suuri harmaa norsu huomaa tulokkaan...

Brigitte Luciani: Herra Mäyränen ja rouva Repolainen

Rouva Repolainen muuttaa tyttärensä kanssa herra Mäyräsen ja hänen poikiensa pesäkoloon asumaan. Lapsilta yhteiselo ei suju kinastelematta, sillä ennakkoluulot varjostavat yhteisasumista. Lopulta yhteinen sävel löytyy riitelystä huolimatta. Matkalla suvaitsevaisuuteen. Kansainvälisyyskasvatuksen menetelmäopas 5-8-vuotiaiden lasten ohjaajille. R, Kemppainen-Koivisto & T, Salminen

Lähteet

Ekstöm, L., Leppämäki, P. & Vilen, M. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki. WSOY oppimateriaalit.

Elä! Toiminnalliset menetelmät. Viitattu 12.8. 2013.
<http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>

Heinonen, S. 2000. Ilmaisuleikit tarinan talossa. Analyysi ja tulkinta lastentarhanopettajan pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen draaman opetuksessa. Tampere. CityOffset Oy.

Heinonen, S. 2000. Ilmaisuleikit tarinan talossa. Analyysi ja tulkinta lastentarhanopettajan pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen draaman opetuksessa. Tampere. CityOffset Oy.

Toivonen, T. 2010. Kasvuun draamakasvatusta 1-8 vuotiaille. Helsinki. WSOYpro.

Toiminnalliset menetelmät. Peda.net. Viitattu 6.5.2013.
http://www.peda.net/img/portal/2119590/Toiminnalliset_menetelmat1.pdf?cs=1305791785

Toren, B. 2000. Käsi nuken sydämellä. Käsinnukke pedagogisena välineenä. Tampere. Tammer-paino Oy.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Tammi.

Yhteishyvä: Valkosuklaa-jogurttimousse ja mango-minttusalsa. 2012. Viitattu: 5.12.2012.
<http://www.yhteishyva.fi/ruoka-ja-reseptit/reseptit/valkosuklaa-jogurttimousse-ja-mango-minttusalsa/0168>

